

ШУМЕ

Ревија за рад и пословну сарадњу,
маркетинг и интегрално газдовање
шумама

Оснивач и издавач

Јавно предузеће за газдовање шумама

„Србијашуме“

Директор

Игор Брауновић

Главни уредник

Сузана Видановић, маг. ек.

Редакциони одбор

Наталија Пурић, дипл. менаџ.

Јелена Перуничкић, дипл. екон.

Славиша Несторовић, дипл. правник

др Зоран Максимовић, дипл. инж. шум.

Јеша Ерчић, дипл. инж. шум.

Предраг Мирчић, дипл. офиц. пол.

Адреса редакције

ЈП „Србијашуме“, Ревија „Шуме“

Нови Београд, Михајла Пупина 113

Телефон: 011 301 84 94

Уплата за претплату и друге

маркетиншке услуге на рачуне број

106-8863-65 код Банса Intesa a.d.

205-14313-23 код Комерцијалне банке

245-0011771202024-52 код Агробанке

са назнаком за Ревију „Шуме“

Рукописи и фотографије се не враћају

За изнете чињенице у ауторским

текстовима није одговорна редакција

Решењем министра за информације

Републике Србије, „Шуме“ су уписане

под регистарским бројем 1378

бр. 413-00-131-97-01

Ревија „Шуме“ је као публикација од

посебног интереса ослобођена пореза

Молимо читаоце на сарадњу,

рукописе шаљите на:

e-mail: revijasume@srbijasume.rs

www.srbijasume.rs

Фотографије

Миле Радоичић

Припрема и штампа

„Бирограф“, Земун

CIP - Каталогизација у публикацији

Народне библиотеке Србије,

Београд 630

ШУМЕ

ISSN 0354-298X

COBISS.SR-ID 33831431

СВЕТСКИ ДАН ШУМА	
ЈП „Србијашуме“ обележило Светски дан шума	4
ШГ „ШУМАРСТВО РАШКА“	
Шумско газдинство „Шумарство Рашка“	6
ШГ „НИШ“	
Заштићена природна добра Шумског газдинства „Ниш“	9
Предео изузетних одлика „Лептерија-Сокоград“	9
Специјални резерват природе „Јелашничка клисура“	10
Парк природе „Сићевачка клисура“	11
Специјални резерват природе „Ртањ“	13
Споменик природе „Пећински систем Самар“	14
Специјални резерват природе „Сува планина“	15
Шумска управа „Алексинац“	16
СЕКТОР ЗА КОРИШЋЕЊЕ ШУМА	
Семинар: Пројектовање и изградња шумских саобраћајница	19
ГАЈЕЊЕ ШУМА	
Гајење шума блиско природи у ЈП „Србијашуме“	20
СЕМИНАР	
Планирање газдовања шумама на Гочу	22
СЕМИНАР	
Истраживања природних вредности у заштићеним подручјима	24
СЕМИНАР	
Савет корисника Парка природе „Голија“	26
XII Семинар за управљаче заштићених подручја	26
ШГ „БЕОГРАД“	
ШУ „Рит“ – Оснивање нових шума	28
ШУМАРСКА ШКОЛА	
Шумска педагогија – нови кораци у промоцији шумарства и заштите природе	30
САЈАМ	
Учешће ЈП „Србијашуме“ на Међународном сајму лова и риболова у Салзбургу	32
САДЊА	
Кошутњак богатији за 1500 садница	33
САЈАМ	
ЈП „Србијашуме“ на Међународном сајму хортикултуре	34
ПРИРОДА	
Чувар заштићеног подручја и најбољи промотер Парка природе „Стара планина“	35
ТАЛЕНТИ	
Регионални центар за таленте Београд 2000 - 2024	37
ЈУБИЛЕЈ	
Обележен јубилеј компаније и часописа „Борба“	39
ЕКОЛОШКА РАДИОНИЦА	
ОШ „Бранко Радичевић“- Велика Моштаница Наставница Љиљана за пример	40
IN MEMORIAM	42

ЈП „Србијашуме“ обележило Светски дан шума

Светски дан шума 21. марта установљен је на 23. седници Генералне скупштине Европске пољопривредне конференције 1971. године, да би се на тај начин допринело повећању свести и да би се указало најширој светској јавности на улогу и значај шума за човека.

Централна манифестација одржана је на подручју ловишта „Каракуша“, у организацији Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, Управе за шуме, ЈП „Војводинашуме“, ЈП „Србијашуме“, FAO, Института за шумарство из Београда, Института за низијско шумарство и животну средину и Коморе инжењера шумарства Србије.

Тема овогодишњег Међународног дана шума је „Шуме и иновације“ - Нова решења за бољи свет.

ЈП „Србијашуме“ обележило дан шума у свим шумским газдинствима на територији Републике Србије, акцијама пошумљавања различитих врста дрвећа са циљем повећања шумовитости земље, веће концентрације кисеоника и повећања свести јавности о значају шума.

Игор Брауновић в.д. директора ЈП „Србијашуме“ изјавио је за медије: „За наше предузеће дан шума је сваки дан и веома важно је да се подигне свест код људи када је о пошумљавању реч. Светски дан шума користимо да апелујемо на грађане, да пробудимо њихову свест и покажемо колико су шуме значајне, као и шта је то све што шуме са собом носе.“

Шуме су плућа целог света, па и Србије и треба да се трудимо да пошумљеност буде што већа. Ми смо увек на услузи свима који желе да се придруже нашим акцијама и заиста последњих година то узима маха, што се тиче разних организација. Наш циљ је преко 40 процената пошумљености наше територије и полако хрлимо ка томе“ - закључио је директор Брауновић.

Запослени ЈП „Србијашуме“ из Генералне дирекције и ШГ „Београд“, обележили су светски дан шума симболичном садњом хортикултурних садница у оквиру ПУ „Сунце“ у Миријеву. Том приликом посађено је дванаест (12) дрворедних садница црвеног храста и

јавора, као и педесет (50) садница цветно-декоративног листопадног шибља (хибискус, вејгела, форзиција). Најмлађи су имали прилику да чују нешто о ЈП „Србијашуме“, значају шума и упознају са начином садње и одржавања садница. Циљ свих активности ЈП „Србијашуме“ је подизање свести о значају шума и повећање степена шумовитости Србије.

Шумско газдинство „Шумарство Рашка“

Директор ШГ „Рашка“ Буро Воларац

Шумско газдинство „Шумарство“ Рашка са седиштем у Рашки, као саставни део система Јавног предузећа „Србијашуме“, географски је смештено у југозападном делу Републике Србије и припада горњеибарском шумском подручју.

Простире се на територији општине Рашка и Тутин и града Новог Пазара. У састав газдинства улазе три организационе јединице - шумске управе: „Рашка“, „Нови Пазар“ и „Тутин“. У оквиру газдинства налази се управа Парка природе „Голија“ чије старалац ЈП „Србијашуме“, која као посебна организациона јединица брине о свим аспектима очувања животне средине и унапређења стања кроз бројне развојне пројекте.

Највећим делом шумско подручје чине слив река Ибар и Рашка. Горњеибарско шумско подручје граничи се са југа главним гребеном планине Мокре Горе, са југозапада врховима Врањача-Дијелови, затим иде гребеном Ђеракарских планина, спушта се јужним ободом Пештерског поља, преко планине Нинаје, па иде гребеном планине Голије преко врха Одвраћенице, ка Бисер води и Дивану спуштајући се ка реци Ибар. Затим граница иде обронцима планине Копаоник тј. границом Н.П. „Копаоник“ па гребеном планине Рогозна, пресецајући Ибар и круг се затвара планином Мокром Гором.

Укупна површина – обрасло и необрасло земљиште којим се газдује износи 67.624 хектара. Резултати пословања ШГ „Шумарство“ Рашка, су задовољавајући.

Директор Газдинства Буро Воларац, дипломирани инжењер шумарства је истакао да се задовољавајући резултати постижу, пре свега, уз рационално пословање, свакодневне мере штедње, а посебно вођењем рачуна о трошковима на свим нивоима.

У ШГ „Шумарство“ Рашка, послове и радне задатке из области шумарства обавља двадесетчетири дипломираних инжењера шумарства, од којих двадесет два инжењера раде на неодређено време, а два на одређено време.

Тренутно ШГ „Шумарство“ Рашка има укупно сто четрнаест радника, од којих сто три на неодређено време и једанаест на одређено време.

„Радовима на гајењу и заштити шума даје се посебан приоритет. На терену се врше редовне контроле здравственог стања шума. Посебна пажња посвећује се заштити шума од пожара.

Редовно се ажурирају спискови дежурства у критичним месецима и данима да би се спречили пожари, тако да у претходном периоду на подручју газдинства, пре свега захваљујући превентивним мерама нисмо имали ни један значајан пожар.

Активности које се у газдинству спроводе, свакодневно су усмерене и на повећање извршења плана сече, те у том смислу постоје реалне процене да ће сви планови на коришћењу шума бити успешно извршени. Оно што је карактеристично за извршење планова коришћења, јесте стална тенденција на поправљању сортиментне структуре приликом кројења и пријема дрвних сортимената“ - истакао је директор Буро Воларац.

Када је реч о коришћењу шума:

План 2022.год. – 55534 м³,

План 2023.год. – 56934 м³,

План 2024.год. – 56839 м³.

Један од главних приоритета и предуслова за дугорочно пословање јесте изградња и одржавање путне инфраструктуре. На тај начин постепено се повећава отвореност газдинских јединица. Управо због тога највећи део инвестиција смо определили за набавку путне механизације, чиме повећавамо учинак на изградњи нових али и на одржавању постојећих путева, тако да смо у последње три године изградили и реконструисали следеће путне правце:

– Бинићко поље – Шумарска кућа у дужини од 2,716 км,

– Шереметовица – Мала јадовита– Милошева вода – Угљари у дуж.од 5,49км,

- Бинићко поље – Маљевача у дуж.од 2,90 км,
- Терзијан – Понор у дужини од 2,16 км,
- Велика пољана – Бабин у дужини од 5,25 км,
- Куртовско врело – Жегница у дужини од 3,47 км,
- Жегница – Тахировића раван у дужини од 2,39 км,
- Пашины шатори – Бабин до – Риже у дужини од 2,00 км.

Веома коректне односе имамо са локалним самоуправама на подручју Рашке, Новог Пазара и Тутина везано за путну инфраструктуру, као и за остала питања. На више радних састанака у општинама и месним заједницама на подручју све три шумске управе донети су закључци и склопљени споразуми о заједничком ангажовању на одржавању и унапређењу путне инфраструктуре.

У заштићеним природним добрима којим ово газдинство обилује, планиране су у овој години одређене активности које су првенствено усмерене на њихову заштиту и унапређење, спречавање недозвољених радњи а посебно развијање свести становништва о значају ових добара за очување животне средине.

У Газдинству се налазе и неке посебне врсте састојина као: „Каљевица“ – мешовита састојина смрче, јеле и букве прашумског типа налази се у Газдинској јединици „Мојстирске шуме“ у Тутину такође „Белег“ - састојина молике и

„Поглед“ - састојина бора кривуља „Промуклица“ - заштићени Крашки извор - Споменик природе налази се на подручју ШУ Тутин.

Крајем фебруара месеца запослени ШГ „Рашка“, у сарадњи са припадницима МУП-а Републике Србије и Војске Србије спречили су бесправну сечу у копненој зони безбедности, на административној линији са Косовом и Метохијом, у ШУ „Тутин“ ГЈ „Мојстирске шуме“ у непосредној близини резервта природе „Каљевица“, која је под заштитом државе. Од шумокрадица је одузето возило трактор марке „Форд“, које се сада налази у ШУ „Тутин“.

Уредбом Владе Републике Србије проглашен је предео изузетних одлика „Жељин“, који се простире на површини од 6.379,1 ха. ШГ „Шумарство“ Рашка газдује Пределом „Жељин“ на површини од 1.814,58 ха, што значи да 28,44% укупне површине Предела „Жељин“ припада ШГ „Шумарство“ Рашка.

Предео изузетних одлика „Жељин“ обухвата подручје планине Жељин у централном делу РС, између доњег тока реке Ибра и средњег тока Западне Мораве, између планина Копаоник, Столови и Гоч.

У ШГ „Шумарство Рашка“ налази се и туристички комплекс „Шумска кућа -Апартмани“ на Копаонику. Комплекс се састоји од шумске куће 1, шумске куће 2 и шумске куће 3, које су веома посећене и у зимском и у летњем периоду.

Свики студио је савремено опремљен., имају једну просторију са делом за спавање, трпезарију, опремљену кухињу, купатило, тв, интернет. Свака шумска кућа има свој паркинг и скијашницу. У

Шумска кућа „Копаоник“

склопу комплекса налази се и игралиште за мале спортове – ограђено. У претходне две године шумске куће су реновиране, изведени су значајни радови, комплетно је замењена столарија, реновирана купатила, у ходницима постављене плочице, нове ограде, обављено је кречење свих просторија – студија, испред кућа су обновљене постојеће стазе и избетониране нове, уређен је прилаз до самих шумарских кућа и студија.

Подручје Шумског газдинства Рашка богато је многим културно историским споменицима и манастирима:

– Манастир Градац који се налази на уздигнутој заравни изнад Градачке реке, на ободу шумовитих планина Голије, као своју задужбину подигла га је Јелена Анжујска, током првих година владавине њеног старијег сина Драгутина крајем 13 века,

– Манастир Стара Павлица, се налази у селу Павлица, на стеновитој заравни изнад Ибра, 6км северно од Рашке, први пут се помиње у даровној повњљи краља Стефана Првовенчаног а делови његове цркве су обновљени током 70-их година 20 века,

– Манастир Кончул, посвећен светом Николи, налази се у селу Гњилица, на три километра од града Рашке, потиче из преднемањихког доба, први пут се помиње у Студеничком типиксу са почетка 13 века, а обновио га је Стефан Немања, припада епархији Рашко-призренској Српске православне цркве и представља непокретно културно добро као споменик културе од великог значаја.

– Манастир Ђурђеви Ступови, налази се на брду изнад Новог Пазара, у Старом Расу, један од најстаријих српских манастира, подигао га је велики жупан Стефан Немања у првим годинама после ступања на престо,

– Манастир Црна Река је монашка испосница усред планина јужног дела централне Србије, смештена у клисури Црне реке, налази се између Новог Пазара и Тутина у близини места Рибариће, основан у 13 веку,

– Манастир Сопоћани, дом Свете Тројце, је подигао краљ Стефан Урош 1, недалеко од извора реке Рашке, налази се 17 км западно од Новог Пазара,

– Стари Рас – српски средњовековни град (тврђава) и средишња престоница српске средњовековне државе Рашке, Остаци тврђаве налазе се на локалитету Градина изнад Старог Трговишта (Пазаришта), на удаљености од 11 км западно од Новог Пазара. Споменички комплекс Старог Раса се заједно са манастиром Сопоћани почевши од 1979.године налази на УНЕСКО-вој листи Светске баштине као обједињена заштићена целина под називом Стари Рас и Сопоћани.

– Црква Светих апостола Петра и Павла у Расу–Петрова Црква, представља најстарији споменик црквене архитектуре на простору Србије и првобитно је седиште Рашке епископије, потиче из 4 века, неки од најзначајнијих догађаја из периода владавине династије Немањића су везани за ову цркву. Налази се 2 км северно од центра Новог Пазара, у склопу насеља Дежевски пут, односно Постоња,

– Алтун – алем џамија, налази се у Новом Пазару, представља ремек дело исламске архитектуре, једна од најстаријих и најлепших џамија на Балкану и под заштитом је државе од 1979 године. Џамију је изградио у првој половини 16 века неимар Муслихуди Абдулгани, познат и под именом Мујезин хоџа ал-Медини, градитељ многих грађевина у југоисточној Европи,

– Новопазарска тврђава, споменик културе од великог значаја, подигао је османлијски војсковођа Исак-бег-Исаховић у 15 веку и налази се у самом центру града Новог Пазара, на десној обали реке Рашке и унутар градског парка. 2013.године је извршена обнова зидина као и археолошки радови унутар тврђаве, уз северни биедем тврђаве данас се налази релативно добро очувана кула позната под именом Стара извидница или Кула мотриљ, а која данас представља симбол града Новог Пазара.

Ентеријер шумске куће

Заштићена природна добра Шумског газдинства „Ниш“

Предео изузетних одлика „Лептерија-Сокоград“

Предео изузетних одлика „Лептерија-Сокоград“ је заштићено подручје II категорије од националног значаја, површине 345,33 ха.

Предео изузетних одлика „Лептерија-Сокоград“ стављен је под заштиту 2002. године као подручје изванредне пејзажне разноликости са атрактивним геоморфолошким облицима и појавама, богатом и разноврсном флором и фауном и културно-историјским вредностима.

Сокоград – средњовековни град изграђен на темељима утврђења из IV до VII Века. Проглашен је културно-историјским спомеником од великог значаја.

Из периода раног хришћанства налазе се остаци једнобродне мање цркве са припратом, која је према

записима посвећена Св. Спасу. На тим остацима изграђена је црква посвећена Рођењу Пресвете Богородице.

Стена са ликом Богородице са Христом у наручју. По легенди Богородица се ту сакрила од прогона Римљана.

Карактеристичне шумске заједнице – фитоценозе: шума цера и грабића, шума храста и граба, заједница грабића, брдска шума букве, заједница хрстова, мечје леске и др. врста, заједница јасена, мечје леске и других врста, заједница мечје леске, јоргована и др. врста, заједница букве, мечје леске и др. врста, заједница букве, макленз, мечје леске и др. врста. Већи број ретких и за заштиту значајних врста птица је примећено, регистровано у прелету, а за неке се претпоставља или зна да се у клисури Моравице и гнезде (риђи мишар, голуб гриваш, грлица, буљина, водомар, зелена жуна, чавка итд.).

Помиње се присуство строго заштићених, заштићених, угрожених и рањивих врста сисара: белогруди јеж, веверица, слепо куче, водена волухарица, шумски

миш, обични пух, јазавац, зец, лисица, куна белица, дивља мачка, срна, више врста гмизаваца (зелени гуштер, слепић, белоушка, смук, поскок, шарка итд.), водоземаца (мали мрмољак, шарени даждевњак, жутотрби мукач, зелена крастача, велика крастача, гаталинка итд.) и одређене врсте ихтиофауне (кленић, клен, подуст, кркуша поточна мрена итд.).

Предео изузетних одлика „Лептерија-Сокоград“ налази се у Сокобањи, 2 км од центра града.

Специјални резерват природе „Јелашничка клисура“

Специјални резерват природе „Јелашничка клисура“, са својим високим окомитим бедемима, шиљцима који сежу у небо, пећинама, каменим стубовима и литицама, јединствено је чудо природе. Клисура, која се налази свега 15 километара од Ниша, под законском је заштитом од 1995. године, ради очувања њене биолошке разноврсности и изванредних природних и пејзажних карактеристика.

Посебну вредност ово подручје дугује присуству ретких и угрожених биљних врста, пре свих чувене Српске и Наталијине рамонде, по којима

је познат локалитет Радов камен. Јелашничка клисура је, уз Сићевачку, једино заједничко станиште ове две сестринске врсте са чудесним цветовима, на Балканском полуострву. Литице Клисуре, обрасле су мирисним планинским биљем, међу којим су од посебне вредности и српска вијошница, хибридна купина, Роленин дубачац, ловоролисни јеремичак, љиљан златни, дивља крушка...

Резерват и његова околина станиште су великог броја ретких и угрожених птица. Повремено се током лета може видети бела кања, која се некада и гнездила у клисури. У Европи је данас преостало тек неколико хиљада ових ретких птица. Један од приоритета у будућности биће управо активности на смањењу узнемиравања птица у вишим, стеновитим деловима клисуре, где се гнезде и орлови, како би се обезбедио њихов опстанак.

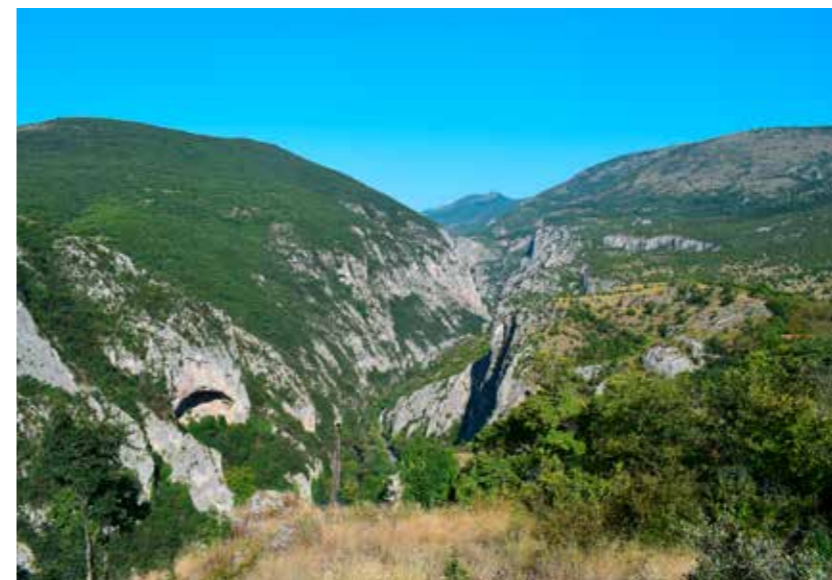
Посетиоци и љубитељи природе углавном бораве на излетишту

„Поткапина“, а ако се запуте шетним стазама и литицама са великим бројем уређених смерова за пењање за стенама, стићи ће до окомитих врхова са којих пуца величанствен поглед на дивље пејзаже клисуре.

Управљач Специјалним резерватом природе је Јавно предузеће „Србијашуме“ Шумско газдинство „Ниш“. Заштита, одржавање, праћење стања и унапређење природних вредности, главни су задаци чуварске службе.

Парк природе „Сићевачка клисура“

Део подручја Сићевачке клисуре површине 7.746 ха проглашен је за Парк природе 2000. године. Управљач заштићеним подручјем Парк природе „Сићевачка клисура“ је ЈП „Србијашуме“. На већем делу парка установљен је режим заштите III степена на површини од 6.555 ха. Режим заштите II степена установљен је на локалитетима „Градиштански кањон“ и „Вис-Кусача“ укупне површине од 1.191 ха.

Парк природе „Сићевачка клисура“ јесте подручје изузетне биолошке разноврсности, станиште и боравиште великог броја ендемичних, реликтних и заштићених и строго заштићених биљних и животињских врста, особени пример геолошких, геоморфолошких и хидролошких појава и предео изражене природне лепоте. Најатрактивнији део клисуре је Градиштански кањон са тесно оклопљеним странама, које највећим делом чине вертикалне степенасто одсечене камене литице. На излазу из кањона налази се узвишење Облик које је значајно јер се још само на њему и Јелашничкој клисури налази заједничко станиште два терцијарна реликта и балканска ендемита, Српске рамонде (*Ramonda serbica*) и Наталијине рамонде (*Ramonda nathaliae*). Биљне врсте које се још срећу у клисури су жалфија (*Salvia officinalis*) чије је ово највеће и најсеверније налазиште, као и кошутица или жутилица (*Coronilla emerus L.*) субмедитеранска врста ретка у Србији, дивљи јоргован (*Syringa vulgaris*), седефче (*Ruta graveolens*), мечја леска (*Corylus colurna*), дивља вишња, рудински пелин, ртањски чај, острија, драча, руј, маклен и др.

Климатогена заједница ширег подручја је шума сладуна и цера са грабићем (*Quercetum frainetto-cerris carpinetosum orientalis*). Такође, распрострањен је и трајни стадијум вегетације са доминацијом грабића, нарочито на кречњачкој подлози, *Carpinetum orientalis* и она је у ширем смислу диференцирана на већи број варијанти, а најчешћа је заједница грабића и јоргована.

Изградњом пруге 1887. године процес трансформације и деградације клисуре почео је да добија на интензитету. Још већи утицај имала је изградња међународног пута који спаја Европу са Малом Азијом. Из године у годину нагло се повећавао број возила у транзиту. Станишта птица су уништена или су њихове популације преполовљене и са ових простора је нестала дивокоза.

На подручју клисуре регистрован је већи број ретких и за заштиту значајних врста птица. Птице су примећене, регистроване у прелету, а за неке се претпоставља да се у клисури и гнезде.

То су следеће врсте птица: црна рода, белоглави суп, сури орао, крашки соко, буљина, руси сврачак, као и мишар, кобац, обична ветрушка, дивљи голуб, шумска сова, велика чиопа, сеоска и даурска ластва, вуга итд.

Непосредним посматрањем и методама анкете регистровано је више угрожених и ловних сисара. Од заштићених врста сисара Србије помињу се: јеж, обична кртица, мали и велики потковичар, велики љиљак, дугокрили љиљак, веверица, слепо куче, обични и шумски пух, ласица. Од тзв. "ловних сисара" среће се девет врста: зец, бизамски пацов, твор, куна белица, јазавац, лисица, дивља мачка, дивља свиња и срна.

Посебну вредност подручја представљају бројни споменици културе. У списак заштићених непокретних културних добара на овом подручју уписани су споменици културе који су формално правно заштићени доношењем решења или одговарајуће одлуке и уведени у регистар, нарочито два манастира (Сићевачки манастир Св.Богородица и Св.Петка "Иверица"), а у значајна културна добра на овом подручју убрајају се и комплекс цркве Св. Николе у селу Манастир (Просек), Хидроелектрана „Св.Петка“ у Островици и од објеката народног градитељства стара основна школа у Сићеву-ликовна колонија. Хидроцентрала „Св.Петка“ почела је са радом 1908. године, 13 година после прве хидроелектране на свету изграђене

на реци Нијагари (1895. – САД) и била је прва државна електрана која је осветљавала Ниш. Изградња хидроцентрале „Сићево“ почела је 1921. године и трајала је 10 година. Идејни пројектант ове хидроелектране био је Никола Тесла, због чега је проглашен почасним грађанином Сићева. МХЕ „Сићево“ је и данас у функцији као саставни део ЕПС-а.

Љубитељи природе и спортова као што су: рафтинг, параглајдинг, пењање на стенама, алпинизам и планинарење могу Сићевачку клисуру посетити током целе године. Сафари клуб из Ниша организује рафтинг на Нишави у Градиштанском кањону, на делу реке од Долца до Островице. Стаза је дуга 7 km, док је време потребно за пролаз око 1 сат и 30 минута. Европски куп у параглајдингу одржан је 2008. године након чега је стаза проглашена за најбољу на Балкану.

Сићевачка клисура представља највеће пењалиште у Србији по висини стене. Пењање у овим крајевима је почело 50-тих година двадесетог века од стране српских алпиниста. (Стена је кречњачког типа висине од 50 до 250 м и пружа могућности најразличитијег пењања, од плоча и преписа, до пукотина и камина).

ЈП „Србијашуме“ врши чување природних и створених вредности преко својих чувара заштићеног подручја. Брине о одржавању заштићеног подручја, презентацији и праћењу и унапређењу стања (мониторинг заштићених врста), као и о уређењу простора и одрживом коришћењу природних ресурса. Програми управљања заштићеним подручјем се израђују у складу са Решењем о условима заштите природе издатим од стране Завода за заштиту природе Србије и Планом управљања као дугорочним документом.

Након завршетка радова на Коридору 10 и размештањем међународног пута из Сићевачке клисуре дошло је до знатног смањења саобраћаја, што је створило услове за реинтродукцију врста (пре свега птица) на ове просторе. У сарадњи са научним институцијама израдиће се студије и планови, како би се остварио овај циљ и повећао број парова орлова и других птица у Сићевачкој клисури чије су литице и стене биле омиљено станиште где су некад гнездиле.

Специјални резерват природе „Ртањ“

Планина Ртањ, коју зову и српска пирамида због њеног купастог изгледа, као и због тајновитих прича које круже о овом подручју, одувек је привлачио љубитеље природе, због изузетних природних, историјских и естетских вредности. Пределом доминира величанствени врх Шиљак, са ког се по лепом времену виде Авала, Дунав, Копоник, Стара планина...

Изузетно стрмих падина, са специфичним крашким рељефом, који је испресецан дубоким јамама, Ртањ је јединствен пример разноврсности биљног и животињског света, на подручју југоисточне Србије. Управо због тога Специјални резерват природе „Ртањ“ проглашен је Заштићеним подручјем међународног, националног, односно изузетног значаја I (прве) категорије, које се простире на површини од готово 5.000 хектара (4.997,17 ha).

На неприступачним падинама на северу планине, испод самог врха, уздиже се густа буково-јелова шума, што је реткост у овом делу Србије. Познат по надалеко чувеном лековитом ртањском чају и као станиште заштићене српске рамонде, Резерват је дом за чак 89 врста птица, од којих је готово половина заштићена. Ту је и фауна слепих мишева и гмизаваца, а водотокови у подножју планине, као и Врмцанско језеро, станиште су аутохтоних врста риба.

Историја планине Ртањ везана је за причу породице Минх, која је поседовала рудник каменог угља. За своје раднике обезбедила је станове, отворила школе, електричну централу, амбуланту и први биоскоп. У част Јулиуса Минха, његова супруга Грета је саградила црквицу-капелу на врху планине, која је освећена 1936. године, да би 1992. године, нажалост, била срушена од стране вандала који су трагали за давно скривеним благом.

За мистични Ртањ везују се и друга веровања и легенде, попут оних о звезданој капији, временској капсули и ванземаљцима, као и да је управо ту склониште од смака света. Приповеда се и да сам врх планине у облику пирамиде исцељује све болести, а Светилиште Врело са својим моћним енергијама веома повољно утиче на здравље.

ЈП „Србијашуме“, као управљач специјалним резерватом природе, преко својих чувара заштићеног подручја, стара се о уређењу подручја, промоцији његових вредности и управљању посетиоцима, који током целе године бораве на овој јединственој планини.

Споменик природе „Пећински систем Самар“

Подручје пећински систем Самар као североисточни део планине Калафат у Југоисточној Србији, стављено је под заштиту као Споменик природе „Пећински систем Самар“ које се сврстава у прву категорију заштићеног подручја, националног односно изузетног значаја.

Споменик природе „Пећински систем Самар“ налази се на територији општине Сврљиг, КО Копајкошара, укупне површине 56,50 ха, од чега је 21,74 ха у приватној својини, а 34,76 ха у државној својини.

На подручју Споменика природе „Пећински систем Самар“ установљен је режим заштите II степена. До овог заштићеног подручја може се стићи путничким аутомобилом.

Испод улаза у пећински систем налази се неколико крашких извора и сваки од њих има различиту температуру воде.

Споменик природе „Пећински систем Самар“ стављен се под заштиту ради очувања геолошких, хидрографских и биолошких вредности тунелског пећинског система флувио-крашког типа. Пећински систем је развијен у два нивоа проходних канала и са једним стално потопљеним нивоом подземне крашке циркулације. Значајан је и као станиште ретких и ендемичних врста животиња и инсеката, нарочито врсте зглавкара гујиног чешља, више врста слепих мишева, великог потковичара, малог

потковичара, дугопрстог вечерњака и фосилних налаза животиња из плеистоцена и холоцена.

Пећина је 1969. године постала светски позната након боравка под земљом познатог југословенског спелеолога Милутина Вељковића. Он је надмашио дотадашњи светски рекорд од 109 дана јер је провео зазидан у пећини 464 дана и тако се уписао у Гинисову књигу рекорда. Милутин је написао књигу Под каменом небом, базирану на дневнику који је водио током боравка у пећини.

Специјални резерват природе „Сува планина“

сисара. Поред јединственог живог света, на подручју Суве планине налазе се објекти геолошког и културно-историјског наслеђа.

Површина природног добра Специјалног резервата природе „Сува планина“ износи 18 116 ха 68 а 97 м², у оквиру ког су издвојена три различита степена заштите, и то режим заштите I степена на површини од 848 ха 20 а 95 м², режим заштите II степена, површине 2194 ха 54 а 37 м², режим заштите III степена на површини од 15 073 ха 93 а и 65 м².

У морфолошком погледу Суву планину чине два гребена који су постављени у простору у облику „потковице“. Од југоисточног гребена (Трем, Точила) развијена је пространа крашка површ Валожје. Створена је наизменичним деловањем флувијалне и крашке ерозије и сада је граде мање издужене увале – валоге, по којима је и добила назив.

Разуђеност терена, надморска висина и историјски развој флоре и вегетације, утицали су битно на флористички и вегетацијски диверзитет Суве планине. У флори Суве планине регистровано је 1244 биљних врста, од којих 3 припадају пречицама (Lycopodiophyta), 4 раставићима (Equisetophyta), 18 папратницама (Polypodiophyta), 6 голосеменицама (Pinophytina) и 1230 скривеносеменицама (Magnoliophytina).

Највиши врхови Суве планине су: Трем (1810 m н.в.), Ђорђина чука (1735 m н.в.), Големо Стражиште (1714 m н.в.), Литица (1683 m н.в.), Дебелац (1671 m н.в.), Соколов камен (1523 m н.в.) и Мосор (984 m н.в.).

СРП „Сува планина“ налази се на подручју општина: Бела Паланка, Гадин Хан и Нишка Бања.

Управљање заштићеним подручјем СРП „Сува планина“ поверено је ЈП „Србијашуме“ Београд, ШГ „Ниш“-Ниш.

Бојан Милић, дил. инж. шум.

ШУМСКА УПРАВА „АЛЕКСИНАЦ“

Традиција стручног шумарског рада у Шумском газдинству „Ниш“ дуга је сто двадесет три године. У прошлости, ово газдинство пролазило је кроз различите облике организовања, а последње 32 године, део је ЈП „Србијашуме“.

Шумско газдинство „Ниш“ чине три шумске управе: „Алексинац“, „Ниш–Бела Паланка“ и „Сокобања“.

Први Закон о шумама из 1891. године донет је у време када је Министар народне привреде био Коста Таушановић, пореклом из Алексинца.

Решењем Министарства народне привреде ш.бр.19861 од 21.12.1899. године извршена је привремена подела на округе и формирано је 20 шумских управа које су почеле са радом 01. 01.1900. године. Од укупног броја, две шумске управе се налазе на подручју садашњег Шумског газдинства „Ниш“ и то: ШУ „Алексинац“ и ШУ „Ниш“.

Према подацима Светислава Владисављевића, дипл.инж., први окружни шумар шумске управе у Алексинцу био је Стеван Шремс, рођен 1.8. 1871. године, који је 1895. године завршио две године шумарске школе у Бјелој, у Чешкој. Стеван Шремс је, Решењем број 380 од 7.1.1899. године, пре званичног формирања шумске управе у Алексинцу, постављен за окружног шумара за срез ажањски, округ крушевачки, алексиначки, бањски и нишки, са седиштем у Алексинцу. На дужности окружног шумара шумске управе у Алексинцу био је до 1904. године.

Познато је да су у шумској управи међу првима радили шумарски инжењери који су студирали у Нансију, у Француској. Инжењер Владета Поповић, рођен 1879. године у Београду, провео је 1907. и 1908. годину и 1911. и 1912. годину у Алексинцу. Инжењер Миодраг Станковић, рођен 1880. године у Лозници, у Алексинцу је провео 1911. и 1912. годину.

Да је Шумска управа Алексинац имала велики значај у развоју шумарства потврђује и то што је отворен курс практичне шумарске школе формиран 1918. године за квалификовање шумарских кадрова, услед њиховог

великог недостатка. Окружни шумар шумске управе инжењер Сава Вучетић је 1919. године продужио рад Практичне шумарске школе, а Решењем Главне дирекције шума, број 24523 од 7.12.1920. године, отворен је трећи курс те школе.

Одлуком Министра народне привреде, Практична шумарска школа у Алексинцу стално је почела са радом 21. 1.1921. године. Такође, министар је дао сагласност за оснивање Шумарско-ловачког музеја. У шумској управи, музеју и школи, осим управника инжењера Саве Вучетића, радили су и инжењер Драгољуб Петровић и виши техничар Станојло Миљковић.

Организација рада Шумарско-ловачког музеја, у просторијама школе била је поверена Драгољубу Петровићу, апсолвенту шумарства у Бечу. Прве узорке за музеј доносили су ученици са професорима, после практичних радова на Јастрепцу.

Уредбом о изменама и допунама устројства Министарства шума и рудника у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца, од 27. 6.2021. године, извршена је унификација шумарске службе и њена тростепена организација, а 1923. године, за подручје уже Србије, формиране су Дирекције шума у Алексинцу и Чачку. Од 1924. године Дирекција шума са седиштем у Алексинцу обухватала је следеће шумске управе: Алексинац, Београд, Брза Паланка, Доњи Милановац, Голубац, Књажевац, Лесковац, Ниш, Параћин, Пирот, Прокупље, Куршумлија, Ражањ, Бољевац, Жагубица и Врање.

Седиште Дирекције шума је крајем 1936. године премештено у Ниш.

У периоду између 1932. године и 1936. године срез Алексиначки имао је свог шумарског референта па је те послове обављао Јосип Петернел, дипл. инж. шумарства.

Познато је да је, у периоду од 1929 до 1935. године, у Алексинцу радио Момчило Поповић, дипл. инж. шумарства, народни херој, затим Стеван Коларевић, дипл.инж.шумарства, познат по многобројним фотографијама из ове области. Професор др Жарко Милетић је радио у Дирекцији шума у Алексинцу и у својој књизи „Шумарство моравске бановине“ из 1932. године, писао и о организацији и раду ове дирекције. Од 1936. године Професор др Жарко Милетић постао је директор Дирекције шума у Нишу.

Током II светског рата и непосредно после њега долазило је до честих промена у организацији шумарства. Када су 1948. године формирана шумска газдинства за гајење шума, једно од тих газдинстава било је и ШГ Алексинац које почело рад 1.5.1948. године.

У каснијем периоду организација се више пута мењала, а од када је 1.4. 1956. године формирано Шумско газдинство „Ниш“, Шумска управа „Алексинац“ је увек била у саставу овог газдинства, како год да се оно звало, „Предузеће за обнову и искоришћавање шума – Ниш“, „Шумско

индустријско предузеће Ниш“, „РО Шумског газдинства „Ниш““.

Године 1980. у Шумску управу (тада секцију) Алексинац долази млади дипломирани инжењер, Предраг Алексић. У време док је радио у Алексинцу стекао је и звање магистра шумарских наука. Касније, у време формирања Јавног предузећа „Србијашуме“, 1993. године кратко долази у стручну службу Шумског газдинства „Ниш“, али убрзо одлази у Генералну дирекцију предузећа. Докторску дисертацију на тему „Истраживања утицаја еколошко-производних особина букових састојина мешовитог порекла на начин газдовања на Малом Јастрепцу“ одбранио је 1994. године и постао први доктор шумарских наука

који је радио у предузећу, а не у научним институцијама. Др Предраг Алексић је у ЈП „Србијашуме“ био на различитим функцијама од руководиоца одељења, извршног директора, до генералног директора предузећа.

Подаци су дати на основу Брошуре „100 година постојања и рада Шумске управе у Алексинцу“, аутора Душана Младеновића, шум.техничара. Брошура је штампана 1.10.1999. године у Алексинцу. Душан Младеновић (1931 - 2001) је у Шумској управи Алексинац радио од 1954. године до 1992. го-

дине, када је пензионисан. Шумарство је традиција породице Младеновић. Отац Душана Младеновића, Обрен Милојковић је, као надзорник шума, радио у Шумској управи Алексинац. Наш колега Војкан Младеновић, дипл. инжењер шумарства наставља традицију. Војкан је син уваженог колеге Душана Младеновића, коме сви дугујемо велику захвалност због труда да од заборавља сачува историју ове значајне шумске управе.

Данас Шумска управа Алексинац у свом саставу има 6 газдинских јединица укупне површине 14.775,99ха, од којих је 13.040,88ха под шумом. Сечиви етат Шумске управе за 2024. годину износи 41.820,69 м³.

Запослено је 46 радника, од којих је један шеф управе, 4 реверна инжењера, 13 чувара шума, 5 пословођа коришћења шума, 2 административна радника и осталих 21 (секачи, трактористи, радници у механизацији).

Марко Тешевић, дипл. инж. шум.

Семинар

Пројектовање и изградња шумских саобраћајница

У објекту Ловачка кућа „Винатовача“ у оквиру Шумског газдинства „Јужни Кучај“ Деспотовац 31.01.2024. године одржан је семинар за пројектанте за путеве из свих делова предузећа. На семинару су презентована актуелна дешавања из домена пројектовања и изградње шумских саобраћајница. Радни део семинара је снимљен и достављен учесницима ради подсећања и анализе.

Семинар је отворио извршни директор Сектора за коришћење шума и остале ресурсе Игор Секулић, дипл. инж. шум. Испред Министарства пољопривреде, шумарства и водоривреде, Управе за шуме, учеснике семинара је поздравио Богдан Летица, маст. инж.

На почетку семинара Горан Драгојловић, дипл. инж. је представио новонабављени систем за снимање терена најсавременијом ЛИДАР технологијом уз коришћење дрона. Овим начином снимања терена добијаће се дигитални модел терена сантиметарске прецизности на ком ће бити могуће радити пројекте изградње и реконструкције шумских камионских путева у тродимензионалном дигиталном окружењу. Ради се о најсавременијој опреми која ће омогућити значајне уштеде и драстично смањити трошкове ангажовања услуга геометара за ове послове.

Љиљана Вамовић, дипл. инж. представила је пројекат „Проширење интегрисаног информационог система- проширење ГИС-а за ЈП „Србијашуме““ који је у завршној фази и имплементацијом кога ће се добити обједињен графички приказ свих шумских саобраћајница у систему уз одговарајућу интерактивност у приказу алфанумеричких података за сваки објекат као и података из пословне базе САП. Ово проширење информационог система, између осталог, омогућиће и успостављање и даље ажурирање катастра шумских путева по параметрима наведеним у документу „Катастар шумских путева као део информационог система за шуме и шумарство Републике Србије“,

стања објеката на путевима (мостови, цевисти пропусти и др.) као и графички приказ тракторских влака уз одговарајући опис стања истих. Од пројектаната за путеве се очекује максимална ангажованост на допуњавању и исправљању шејп фајлова постојећих путева као и снимање и достављање мултилинија по одељењима за тракторске влаке, што је изузетно сложен, теренски захтеван и дуготрајан процес који ће резултирати визуелизацијом ових објеката у простору.

Дејан Ђорђевић, дипл. инж. је представио свој пројекат „ГЈ „Буковик Алексиначки“ Отвореност газдинске јединице“ који анализира бафер зоне (зоне дохвата сајле различитих дужина) и отвореност ове ГЈ омогућавајући даље активности на сагледавању отворености газдинске

јединице и потреба за изградњом нових саобраћајница (путева и тракторских влака) за достизање оптималне отворености. Анализа је урађена у ГИС окружењу уз визуелизацију анализираних параметара.

У наставку семинара је Саша Веланац, дипл. инж. приказао и објаснио начине решавања проблема у пројектовању на које пројектанти наилазе приликом рада у програму „RoadEng“. У конструктивној дискусији учешће је узео и Богдан Летица, маст. инж., појашњавајући и додатно објашњавајући начине и потребу за унификацијом параметара приликом израде пројеката изградње шумских путева као и правилно детерминисање и приказ потребних елемената пројекта на јединствен начин. Обрађени су сви до сад детектовани проблеми и дата решења за њихово уклањање како би израђени пројекти били што квалитетнији.

На крају, предочени су задаци и обавезе који стоје пред пројектантима за путеве како би испунили план пројектовања и изградње шумских камионских путева који је за 2024. годину драстично увећан, за 66% по вредности и преко 30% по количини у односу на план за 2023. годину. Такође су интензивирани и радови на пројектовању мостова тако да се у плану за 2024. годину налази изградња 10 мостова.

Горан Драгојловић, дипл. инж. шум.

Гајење шума блиско природи у ЈП „Србијашуме“

Усмерено ка очувању и унапређењу стања шума, развоју предузећа и заштити животне средине

Однос према шуми у данашњим условима је врло сложен са еколошког, газдинског и друштвеног аспекта. У свету и у Србији бројне појаве (промена климе, економски услови, повећане потребе за производима и услугама од шуме) се негативно манифестују на шуму. Резултати таквих утицаја су видљиви и на нашим шумама, које у појединим случајевима губе стабилност и продуктивност, а забележено је и трајно повлачење шума са својих појединих вековних станишта.

Гајење шума је „постављено“ да „осигура“ шумско-узгојне поступке у шумским састојинама са задатком испуњења циљева газдовања шумама и између осталог, треба да осигура да се у најкраћем могућем року, уз што мање трошкова, уз очување производне способности земљишта, оснује, подигне, „обликује“ шумска састојина, која ће оптимално и трајно испуњавати газдинске и општекорисне функције. Оно нам даје одговор на питање: Како у конкретној шуми поступити да би се испунили дефинисани циљеви газдовања шумама?

Још је Кота истицао да је „...гајење шума „дете нужде“, или како каже Морозов „...бар дете бојазни да шума нестане“, данас је гајење шума „дете наде“, јер гајењем шума ми помажемо да „плућа планете“ произведу више кисеоника који ми удишемо. Гајењем шума ми помажемо целокупан шумски екосистем, наиме, шуме не подразумевају само дрвеће већ и остале биљке и животиње које своје станиште налазе тамо. Правилним гајењем шума ми смањујемо број клизишта, спречавамо ерозију и бујицу, односно поплаву и др. Фино одгајене шуме су као живи сунђери и упијају воду. Опстанак више од две трећине копнених врста, зависи од шуме, а индиректно и од адекватног гајења шума. Опстанак целе планете зависи од исправног односа према шумским ресурсима, а ту гајењу шума припада једна од водећих улога, зато с правом данас можемо бити уз наведену крилатицу.

За ЈП „Србијашуме“ гајење шума је једна од најважнијих делатности. Предузеће настоји да технику извођења узгојних захвата у састојинама усклади са одговарајућим системима газдовања шумама. С поносом истичемо да су годишњи планови гајења шума углавном усаглашени са ОГШ-а, ИПГШ-а и др. планским документима. Круцијални задатак гајења шума је очување и унапређење производне способности земљишта (станишта) и његових опште корисних функција.

Природи блиско гајење шума се спроводи са адекватним узгојним потребама (сходно затеченим стањима станишта и састојина) да би се испуниле социјалне, еколошке и економске функције шума и осигурала што квалитетнија заштита животне средине.

За имплементацију планова гајења шума у пракси веома важан ресурс представљају наши запослени, а посебно наши узгајивачи. У досадашњем периоду радови на гајењу шума су се изводили на високом професионалном нивоу како у канцеларији тако и на терену.

Теренске активности су углавном биле у надлежности узгајивача. Теренски услови у којима су радили и раде узгајивачи често су веома тешки: стрм терен, лоши временски услови, лош квалитет станишта, удаљеност терена од места боравка итд. У таквим околностима они су одговарали високим нивоом знања, посвећености, истрајношћу, професионализмом и тако „вратили“ најбоље шуме и предузећу. Посебно треба истаћи шумарску етику која је красила и краси наше узгајиваче и развијену одговорност да се реално сагледа затечено стање сваке састојине и личним ангажманом појединачно да допринесе да се исто унапреди. У наредној табели дати су подаци о обиму извршених радова на гајењу шума за период(1992.-2023.).

Год.	Помоћне мере	Природно обнављање шума	Вештачко обнављање шума	Оснивање нових шума	Нега шума	Укупно гајење шума
ha						
1992	1.773	8.133	6.848	3.244	41.853	61.851
1993	5.917	4.824	5.326	723	23.500	40.290
1994	2.904	4.829	4.593	496	22.812	35.634
1995	4.075	5.518	3.533	782	31.583	45.491
1996	3.761	13.148	3.429	850	41.864	63.052
1997	3.852	12.109	2.763	315	40.048	59.087
1998	3.533	9.993	2.052	553	44.080	60.211
1999	5.384	12.577	2.729	524	43.119	64.333
2000	6.963	11.056	2.959	459	51.638	73.075
2001	5.586	8.738	2.617	395	43.849	61.185
2002	7.548	8.950	3.591	507	49.499	70.095
2003	1.615	8.239	1.356	251	35.347	46.808
2004	1.675	7.854	1.303	319	37.751	48.902
2005	1.484	5.540	1.014	371	38.924	47.333
2006	1.427	6.540	1.179	521	39.524	49.191
2007	1.235	6.591	939	605	36.961	46.331
2008	1.648	6.456	1.447	279	37.773	47.603
2009	1.360	6.544	973	259	36.807	45.943
2010	1.188	7.518	895	224	34.998	44.823
2011	912	7.445	1.081	125	34.947	44.510
2012	922	7.508	1.097	123	34.579	44.229
2013	1.474	7.774	1.125	250	30.962	41.585
2014	1.133	8.097	978	128	32.510	42.846
2015	1.451	8.670	1.149	188	33.607	45.066
2016	1.292	8.608	1.099	130	31.987	43.117
2017	1.248	9.121	1.165	219	32.010	43.762
2018	1.388	9.495	1.169	270	33.395	45.718
2019	1.548	10.428	1.315	279	31.347	44.916
2020	2.119	10.837	1.300	193	33.862	48.312
2021	2.581	10.762	1.043	215	30.664	45.266
2022	1.661	10.968	1.432	264	31.811	46.135
2023	1.710	12.301	1.055	228	29.003	44.297
Укупно	82.367	277.170	64.556	14.289	1.152.615	1.590.996

Имајући у виду сву сложеност у којој су се у претходних 34 године изводили радови на гајењу шума, њихов обим и квалитет се могу оценити као одлични. Динамика развоја шума је јако изражена, зависила је пре свега од биолошких особина врста дрвећа, станишта и

његових промена али и од човека. Нова сазнања стечена у прошлости (теорије и праксе) из области гајења су се у много чему иновирала и надоградила. То је захтевало и мењање шумско-узгојних начела.

Предузеће посебну пажњу посвећује садњи шумских садница кроз различите видове радова на вештачкој обнови и оснивању нових шума. У периоду од 1992-2023. године укупно је извршило садњу на више од 78.845ha и засадило више од 150.000.000 комада шумских садница, што је резултат вредан дивљења за који су заслужни сви запослени.

У функцији повећања броја примљених садница након њихове садње, смањења штета од дивљачи и умањења штетног дејства корова сврсисходна и рационална је примена разних видова штитника на новозасађене саднице. Предузеће је започело оснивање шума са применом штитника, а након вишегодишњих истраживања које је спроводило преко Сектора за шумарство и ЗЖС- Одељења за гајење шума. Утицај штитника на висински и дебљински прираст, преживљавање и пријем садница је позитиван. Добијени резултати су показали оправданост примене нове технологије оснивања шума и представљају иновативну технологију коју ће предузеће примењивати у будућности.

Имајући у виду потребу даљег унапређења радова на гајењу шума нужно је њихово даље нормирање, што подразумева процес стандардизације и нове стандарде као резултате тог процеса. У том смислу у току је израда Привремених норми за гајење шума, а носилац посла за њихову израду је новоформиран Радни тим. Током јесени 2023. године Радни тим је обавио бројна теренска снимања, а у току су нова теренска снимања и тестирање добијених резултата. Планирано је да се у наредном периоду изврши даља едукација запослених

на примени норми за гајење шума при изради планских документа (ГПГШ, ГПП, ИПГШ) и других аката у предузећу

У планском смислу у 2023. године предузеће је на гајењу шума остварило одличан резултат. У 2023. години, и у јануару и фебруару 2024. године успели смо да спроведемо више обука за примену софтвера OSNOVA2020_IzvPlan, а за потребе израде ИПГШ. Један број обука смо реализовали уз подршку КИШС. Велики број обука смо спровели и у сопственој режији са предавачима из Сектора за шумарство и заштиту животне средине - Одељења за гајење шума. То је резултат тиме да смо по први пут од оснивања предузећа до сада израдили више ИПГШ за 4.569 одсека односно укупно 2.039 ИПГШ, чија реализација је планирана за 2024. годину, преко софтверског пакета OSNOVA2020_IzvPlan (електронска форма) и извршили њихов пренос у централну базу Информационог система за шуме Републике Србије.

А будућност по питању гајења шума је захтевнија него икада. Тражи ванредну и динамичну способност његовог прилагођавања бројним изазовима и циљевима који се постављају пред шумарску струку и предузеће у целини на једној страни, а уважавајући све већа очекивања друштва од шуме на другој страни и могућности да их шума испуни. Данас с пуним правом можемо рећи да је гајење шума „дете наде“, а предузеће је чврсто одређено да са својом одговорном управљачком политиком и подизањем стручног капацитета кроз гајење шума блиско природи помогне даљем очувању и унапређењу стања шума, развоју предузећа и заштити животне средине на добробит друштва у целини.

др Звонимир Баковић масш.инж.шум.

Радни Тим за снимање норми за гајење шума на терену, Златићар, октобар 2023. године

Планирање газдовања шумама на Гочу

У складу са традицијом, на Гочу је, у периоду од 07-10. новембра 2023. године, одржан Семинар из планирања газдовања шумама. Организатор семинара је Универзитет у Београду - Шумарски факултет (Катедра планирања газдовања шумама и Наставна база Гоч). Фокус семинара био је на континуитету планирања одрживог управљања шумама у сложеним условима услед негативних утицаја биотичке и абиотичке природе (са посебним освртом на олујне ветрове у лето 2023. године), одрживости принципа вишефункционалности шумских екосистема и адаптивности условљене реализацијом санационих планова. Такође, нису искључене и друге актуелне теме, тренутно, везане за шуму и шумарство.

Појединачне презентације изнете на Семинару су утврђене Агендом коју је верификовано организациони одбор.

Семинар су, својим активним учешћем, подржали запослени у јавним предузећима шумарства - ЈП „Србијашуме“, ЈП „Војводинашуме“, НП „Фрушка Гора“, НП „Тара“, НП „Копаноник“, као и Завод за заштиту природе Србије и Покрајински завод за заштиту природе.

Семинар је имао и међународни карактер, захваљујући активном присуству колега из Републике Црне Горе и Републике Српске (БиХ).

Семинару је присуствовало 82 учесника, од којих је 17 учествовало у изради и излагању презентација.

На основу изложених презентација, у просторијама Наставне базе Гоч, и демонстрације практичних решења на терену, у ГЈ „Гоч Гвоздац А“ и ГЈ „Сокоља“, у сажетој форми, закључујемо следеће:

- Све презентације су биле урађене на врло високом професионалном и садржајном нивоу.
- Демонстрациони објекти (површине) на којима су презентована иновативна и адаптивна практична решења били су адекватно припремљени и, тиме лаки за разумевање сугерисаног опредељења од стране обрађивача (приказ адаптивности у практичном смислу у повољним и неповољним састојинским приликама).

На основу свега саопштеног и дискусије којом је заокружен Семинар закључујемо и следеће:

- Пријављене и саопштене теме доминантно су везане за тематски оквир семинара и, то у највећој могућој мери, с фокусом на адаптивно планирање и санационе планове у тренутним околностима све већих штетних утицаја абиотичких и биотичких фактора, не ретко, по обиму, карактера природних катастрофа. Притом, истакнут је значај пракси концепта природи блиског газдовања и принципа који подржавају активно адаптивно планирање шумама. Такође, истакнуто је да грешке које настају услед примене неадекватног метода састојинске инвентуре шума директно утичу на квалитет/реалност планирања у оперативном смислу и указано је на последице предлога поједностављеног приступа инвентуре шума у Р Србији, у односу на досадашње искуство, и косеквенце које из тога произилазе. Посебан сегмент посвећен је санационим плановима и наглашено је да је основни приоритет при санацији оштећених шума безбедност запослених и свих који из било ког разлога имају потребу да бораве на угроженом подручју.

- Активности у шумарском сектору подржава и прати читав низ апликативних пројеката (међународних и домаћих) који имају задатак перманентне конекције са међународним искуствима и савременим алатима који се користе, у најширем смислу, за даље истраживање сложене природе шуме - конкретно симулатора раста и развоја - примењено на букове шуме Србије.

Из излагања запослених по институцијама може се закључити да се процес планирања газдовања шумама компликује тенутним бирократским процедурама и кочницама које се, уз мало добре воље, могу постепено решити, а имају дугогодишње корене у пракси (нпр. ажурирање катастра на реалним основама уз сарадњу са управљачима ресурсом).

Учесници семинара су, у односу на практична искуства, истакли и следеће:

1. Људи из праксе су недовољно укључени у промене које се сугеришу везано за законске (Закон о шумама) и подзаконске акте (Правилници) како у сектору у целини тако и посебно у процесу планирања

одрживог газдовања шумама, као и у израду и усвајање алата за израду планова (ИС). Потребно је да чланови радних група свих актера за израду законских и подзаконских документа свеобухватније обавештавају и консултују са људима из праксе. Информациони систем у савременим условима мора бити интегрисан и интегративан да би био примењив при хоризонталном и вертикалном повезивању/умрежавању планова, сектора, оцене стања ресурса. Још једном је потврђен закључак из 2022. године, да Програмски пакет Основа (последња верзија 2020) представља озбиљан проблем за несметано одвијање планског процеса. Посебан проблем је заштита података.

2. Стидљиво је наговештен значај активности Коморе инжењера шумарства као независног стручног тела у интензивирању струковних процеса, и решавању проблема струке.

3. Потребно је радити на координисаном паневропском механизму знања о ризицима у шумама у оквиру што шире међународне сарадње.

4. За Семинар 2024. године је предложено је да теме буду везане за значај урбаних шума и шума у заштићеним подручјима, као савременим тематима на глобалном нивоу.

Сетимо се још једном поруке и поуке из закона 1891. године и пропратне беседе:

„Шуме нити су игде, нити могу бити својина једног нараштаја;

Оне су опште благо, које је сваки нараштај дужан да сачувано и неокрњено, онако како га је наследио, преда поколењу које за њим долази.

Оно може уживати само камату, али главницу не сме крњити“.

У име организационог одбора
Проф. др Милан Медаревић

Истраживања природних вредности у заштићеним подручјима

Управљање заштићеним подручјима је делатност од општег интереса, а праћење и унапређење стања заштићених подручја је обавеза коју имају управљачи. Из тог разлога, ЈП „Србијашуме“ као највећи управљач заштићених подручја константно спроводи активности на праћењу и мониторингу строго заштићених и заштићених врста биљака, животиња и гљива, праћењу стања природних ресурса у заштићеним подручјима као и културног и геолошког наслеђа.

Ове године, пету годину за редом представљени су резултати научно истраживачких пројеката који су реализовани током 2023. године у сарадњи са различитим институцијама и удружењима.

ЈП „Србијашуме“ је 22. децембра 2023. године организовало семинар „Презентација резултата мониторинга у заштићеним подручјима чији је

управљач ЈП „Србијашуме“ у расаднику „Наупаре“ који послује у оквиру ШГ „Расина“, Крушевац које је било домаћин скупа.

Истраживања и мониторинзи спровode се у складу са програмима управљања заштићеним подручјима, а средства за њихову реализацију обезбеђују се из више извора: накнада за коришћење заштићених подручја, субвенција Министарства заштите животне средине, које сваке године суфинансира радове и активности управљача у заштићеним подручјима од националног интереса, као и из сопствених средстава управљача.

Након отварања семинара и поздравног говора домаћина, сви учесници су имали прилику да представе резултате својих истраживања.

Представници Биолошког факултета Универзитета из Београда су у току 2023. године спровели низ истраживања у заштићеним подручјима чији је управљач ЈП „Србијашуме“:

– Мониторинг мрког медведа у ПП „Голија и ПП „Златибор“. Циљ ових истраживања је да се ухвате и маркирају мрки медведи сателитским ГПС/ГСМ огрлицама, анализирају кретања и активности, одреде повољна станишта, као и предложе мере заштите и управљања локалним популацијама. Током истраживања 2021. и 2022. године на Златибору су ухваћена и маркирана 3 медведа (Златибор, Милунка и Бата), док су на Голији маркирана 2 медведа (Малиша и Радун). У 2023. години су ухваћена и маркирана 3 медведа: на Голији 2 (Димитрије и Арсеније) и 1 на Златибору (Танкосава).

– Мониторинг биљних врста ПП „Златибор“ и ПП „Радан“. У 2023. години као резултат истраживања у ПП „Радан“ штампан је Приручник „Заштићене биљке ПП „Радан“ у коме су приказани подаци за 70 таксона који расту у заштићеном подручју. У ПП „Златибор“ у току 2023. године предмет истраживања су били пре свега представници страних (алохтоних) и инвазивних врста. Поред инвазивне флоре, у овом периоду је настављено праћење угрожене и за заштиту значајне флоре ПП „Златибор“, које је започето у претходном пројектном периоду. Упоредно је извршен и мониторинг неколико ретких биљака регистрованих у ПП „Златибор“ током ове године: *Stachys anisochila* Vis. et Pan; *Tragopogon pterodes*, *Halacsya sendtneri* (Boiss.) Doerfler, *Gypsophila spergulifolia* Griseb., и *Polygonum albanicum* Jáv.

– Мониторинг биљних и животињских врста ПИО „Маљен“. Међу локалитетима са регистрованим строго заштићеним таксонима посебно се истиче шире подручје Тометиног поља, Црног врха и Краљевог Стола, па се предлаже континуирано праћење стања њихових популација и станишта. На локалитету Тометино поље су поред строго заштићених, регистровани и заштићени таксони *Gypsophila spergulifolia* Griseb. и *Colchicum autumnale* L., као и популације циљаних врста биљака: *Pontechium maculatum*, као и других за заштиту значајних врста *Bromus moesiacus* и *Euphorbia spinosa* subsp. *glabriflora*. На територији ПИО „Маљен“ током теренских истраживања констатовано је присуство укупно 19 врста сисара, од чега шест врста слепих мишева.

Институт за шумарство из Београда представио је резултате: Анализа зависности производних елемената од елемената изграђености крошњи стабала у ОРП „Винатовача“. С обзиром да је простор за раст стабала у шумским састојинама веома значајан, извршено је истраживање у којој мери су одређени елементи састојине повезани са величином крошње стабала. Резултати добијени овим истраживањима показују одређене односе који се дешавају у условима где се не спровode никакви радови. Они могу послужити као контролни у односу на шуме у којима се спровode редовне мере газдовања. Резултати спроведеног истраживања потврђују констатацију да нам прашуме дају могућност спознавања и проучавања природних процеса који се дешавају у њима.

Истраживање – праћење стања шумских заједница брезе и планинске букве у оквиру РП „Прокоп“ вршила је стручна служба Шумског газдинства „Расина“, Крушевац које је непосредни управљач заштићеним подручјем. Резултати истраживања показују да се у последњих двадесетак година, од истраживања спроведеног 2006. године, учешће брезе смањује и по броју стабала и по учешћу у укупној запремини. Тренутно бреза учествује у укупној запремини са 15,3%. Сада у резервату „Прокоп“ можемо посматрати прогресивну сукцесију од букве шуме са брезом (*Betulo-Fagetum moesiacaе*) до чистих букових шума (*Fagetum montanum*). Буква као агресивнија врста потпомогнута јелом која се појављује у подмлатку потискује брезу као пионирску врсту и врсту која је мање отпорна на разне болести (труљење). У резервату може се приметити велики број стабала брезе који је у фази одумирања

Агрономски факултет из Чачка реализовао је Мониторинг заштићених биљних врста на подручју СП „Борачки крш“: Извршена су истраживања флористичког састава подручја Борачког крша од подножја до врха. У оквиру истраживаног подручја, екосистеми шума, термофилних ливада, камењара и сипара се диференцирају на велики број вегетацијских јединица, у чији састав улази велики број врста васкуларних биљака. У подножју масива распрострањене су шумске биљне заједнице у којима доминира хрст. Идући од подножја ка врху масива присутни су деградациони стадијуми шумских заједница и ливадских екосистема. У вишим деловима масива распрострањена је камењарска и хазмофитска вегетација.

Рударско географски факултет из Београда презентовао је резултате примењених хидрогеолошких истраживања ради дефинисања утицаја рада „Злотских изворишта“ обухваћеног бунарима Б7, Б8 и Б9 на издашност накупљеног врела испод Лазаревог пећине на подручју СП „Лазарев кањон“. Циљ истраживања је утврђивање великих осцилација издашности Злотског врела у Споменској природи „Лазарев кањон“ и узрока маловодних процитаја као и утврђивање могућих узрока опадања издашности. Закључено је да је неопходно успоставити непрекидни дугорочни мониторинг на одабраним хидрогеолошким појавама и објектима и на основу прикупљених података утврдити да ли постоји и који је степен људског утицаја.

Фармацеутски факултет из Београда је реализовао пројекат Мониторинг лековитог и ароматичног биља у ПП „Стара планина“. Задатак истраживања био је идентификација и картирање лековитог и ароматичног биља на територији КО: Горња Каменица, Дејановац, Причевац, Алдинац, Репушница и Папратна у општини Књажевац. Током овогодишњег истраживања непосредно је истражен простор од 1.747.689 m², где је регистровано и картирано укупно 131 лековитих и ароматичних врста сврстаних у 48 фамилија. Најзаступљеније породице лековитих биљака су *Lamiaceae* са 18 представника, *Rosaceae* са 15 регистрованих таксона и *Asteraceae* са 11 представника.

Мониторинг орнитофауне СП „Лазарев кањон“, ПП „Стара планина“ и ПП „Радан“ поверен је Биолошком друштву др Сава Петровић из Ниша. Истраживања у ПП „Радан“ започета су 2020. године. Резултате истраживања из 2022. године чине 880 геореференцираних података, забележено је 87 врста од чега 80 врста гнездарица. Закључно са 2023. годином, у току четворогодишњег мониторинг програма забележене су 123 врсте птица чије је присуство потврђено макар једном у периоду од 4 године, од чега 97 врста има статус могућих, вероватних и потврђених гнездарица подручја. Резултат истраживања је публикација „Заштићене биљке ПП „Радан“. У СП „Лазарев кањон“ активности су започете 2021. године изразом методологије мониторинга, док је током 2022. и 2023. године спроведено теренско истраживање орнитофауне на територији заштићеног подручја. Истраживањем је констатовано присуство 89 врста птица, од чега 72 врсте гнездарица. Од укупно 72 врста 43 су станарице подручја, док су 29 врста селице. Истраживања у ПП „Стара планина“ започета су 2022. године. Прикупљено је 1507 података, забележено 94 врсте гнездаца од чега 59 станарица и 35 селица. Истраживањем у току 2023. године забележено је присуство укупно 4 нове врсте у односу на 2022. годину, за 16 врста прикупљени су нови подаци о гнездећем понашању што је променило њихове раније миграторне статусе, уопуњена је дистрибуција укупно 98 врста гнездарица овог подручја и одређен је прелиминаран опсег броја гнездећих парова на подручју.

Завод за заштиту природе Србије из Београда истраживао је користи које људи имају од екосистема кроз пројекат „Екосистемске услуге ПП „Голија“. Потенцијалне и вредности екосистемских услуга је потребно и квантификовати на одговарајући начин, посебно да би се на јасан начин презентовале директне економске користи за локалне заједнице и остале кориснике заштићеног подручја посебно у сфери компензације и елиминисања непотребних додатних трошкова, због тога што то природа ради „ефикасније, јефтиније и прихватљивије“.

Имајући у виду да реализација пројеката истраживања осим директних резултата на праћењу и унапређењу стања природних и створених вредности има за циљ размену искустава, упознавање са актуелним методологијама, а представља и вид подршке научноистраживачким институцијама и стручним удружењима, ЈП „Србијашуме“ за следећу годину планира наставак започетих, као и нова истраживања.

Свејлана Баковић, дипл.инж.џ.о.љ.

Савет корисника Парка природе „Голија“

Представници ЈП „Србијашуме“ су у периоду од 8 - 9. фебруара 2024. у Гранд хотелу Торник на Златибору, узели учешће на састанку који је одржан у оквиру активности на оснивању будућег Савета корисника Парка Природе „Голија“. Састанку су осим представника ЈП „Србијашуме“ присуствовали и представници локалних самоуправа за подручја ПП „Голија“, односно представници општина Ивањице, Рашке и Сјенице и гардова Краљево и Нови Пазар, директор НП „Тара“, представници УНДП-а, као организатора састанка.

С обзиром на законску могућност, као и постојање Одлуке о покретању поступка оснивања Савета корисника Парка природе „Голија“, у којој је садржана информација о начину оснивања локалних савета, подсавета и Савета корисника ПП „Голија“, Гордана Јанчић - помоћница извршног директора Сектора за шумарство и заштиту животне средине, је све учеснике састанка упознала са начином рада будућег Савета корисника ПП „Голија“, као и кључним активностима које неопходно спровести у локалним самоуправама у наредном периоду, како би Савет био фомиран.

Током састанка учесници су такође имали прилику да чују на који начин функционише Савет корисника НП „Тара“, као и да се упознају са начином управљања Националним парковима у Републици Словачкој.

Све горе наведене активности се реализују у оквиру пројекта „Јавне финансије за развој“, који уз подршку Министарства финансија Републике Словачке спроводи Програм Уједињених нација за развој у Србији (UNDP). Овај Пројекат је део шире иницијативе у оквиру које Република Словачка пружа техничку помоћ у изградњи институционалних капацитета партнерским земљама источне Европе и западног Балкана које пролазе кроз процесе трансформације са амбицијом да се придруже Европској унији.

Дејан Милетић, дил.инж.шум.

ХП Семинар за управљаче заштићених подручја

У организацији Министарства заштите животне средине, ЈП „Војводинашуме“ и ЈП „Палић – Лудах“ у периоду 16 – 17. новембра 2023. године у Суботици, одржан је дванаести семинар управљача заштићених подручја, по први пут на подручју Војводине.

У Србији је до данас заштићено 472 природна добра, од чега 98 на националном нивоу, а обухватају националне паркове, паркове природе, пределе изузетних одлика, резервате, заштићена станишта и споменике природе, који се простиру на 762.960 ха. Од претходног семинара одржаног средином априла проглашено је девет заштићених подручја, међу којима је и Предео изузетних одлика „Планина Цер“ који је додељен на управљање ЈП „Србијашуме“ које тренутно управља са 38 заштићених подручја од националног значаја, на површини од 365.336,81 ха.

Семинар је окупио око 190 учесника и то, поред представника Министарства заштите животне средине и домаћина, учествовали су и представници Завода за заштиту природе Србије, Покрајинског завода за заштиту природе, Покрајинског секретаријата за урбанизам и заштиту животне средине, као и представници 40 управљача заштићених подручја и представници невладиних организација. ЈП „Србијашуме“ су представљала 34 учесника из Сектора за шумарство и заштиту животне средине и 14 Шумских газдинстава који су непосредни управљачи заштићених подручја на терену.

Скуп је званично отворила Сара Павков, државна секретарка у Министарству заштите животне средине. Испред домаћина обратили су се директор ЈП „Војводинашуме“ Роланд Кокаи и директорка ЈП „Палић – Лудах“, Марта Добо, а испред Завода за заштиту природе Србије директорка Марина Шибалић У име Покрајинског секретаријата за урбанизам и заштиту животне средине говорио је Гојко Палалић, помоћник покрајинског секретара, а у име Покрајинског завода за заштиту природе директорка Жељка Јеличић Маринковић.

Свакогодишње окупљање управљача заштићених подручја је више него значајно у контексту размене знања и информација, као и примера добре праксе, а такође сарадња управљача је кључна и за заступање њихових заједничких интереса, што је показао и овогодишњи семинар.

Сагледавање деликатности и важности обједињавања функција заштите једног заштићеног подручја са функцијама планског и рационалног коришћења природних богатстава је комплексан задатак, посебно када се узме у обзир чињеница да су за управљање заштићеним подручјима потребна значајна финансијска средства.

Главна тема скупа односила се на накнаде за коришћење заштићених подручја, анализу постојећег стања и предлог активности за наредни период.

О изменама и допунама Закона о накнадама за коришћење јавних добара које су донете и чија примена почиње 1. јануара 2024. године, говорила је Александра Дошлић, начелница Одељења за заштићена подручја, геодиверзитет и еколошку мрежу, Министарства заштите животне средине.

Виолета Рецић, испред Министарства заштите животне средине које је другостепени орган у решавању жалби на решења о накнадама, говорила је о до сада примењиваном систему решења, као и о олакшицама које су предвиђене за обвезнике накнада за коришћење заштићених подручја, најновијим изменама и допунама Закона о накнадама за коришћење јавних добара.

С обзиром да је, до сада, питање ослобађања од наплате накнаде највећи проблем који се јавља у реализацији саме наплате, управљачи су узели активно учешће у дискусији и изнели своје проблеме са којима су се сусретали у примени Закона о накнадама за коришћење јавних добара и Правилника о критеријумима за ослобођење од плаћања накнаде за коришћење заштићеног подручја.

Измењени Закон о накнадама дефинише ко је ослобођен од плаћања накнада за коришћење јавних добара и уводи појам олакшице. С обзиром да је примена нових одредби закона од јануара 2024. године, закључено је да ће Министарство заштите животне средине формирати Радну групу за израду Правилника о критеријумима за олакшице.

Представници управљача: ЈП „Србијашуме“, ЈП „Војводинашуме“, НП „Тара“ и НП „Фрушка гора“ презентовали су начине на које воде евиденције накнада за коришћење заштићених подручја. Вођење евиденције наплате и трошења средстава накнада за коришћење заштићених подручја путем јединствене базе података за сва заштићена подручја чији је управљач ЈП „Србијашуме“ представио је Дејан Милетић, Руководилац одељења за заштиту шума и заштићена природна добра ЈП „Србијашуме“.

Учесницима семинара представљени су пројекти: Заједно за животну средину (представник Београдске отворене школе) и Опције за суфинансирање заштите и очувања биодиверзитета и екосистема у Србији (Павле Јовановић, УНДП).

Учесници скупа су имали прилике да другог дана семинара обиласком упознају Парк природе „Палић“ и посете Специјални резерват природе „Лудашко језеро“.

Свејлана Баковић, дил.инж.џољ.

ШУ „Рит“ Оснивање нових шума

Шумска управа „Рит“, једна од четири шумске управе шумског газдинства „Београд“, газдује шумама и шумским земљиштем на површини од 4.818,48 ha, од чега је обрасло 3.850,76 ha. Донедавно, површина ове шумске управе била је знатно већа. Одлуком Владе Републике Србије из 2018. године, површина од 6.279,85 ha којом је газдовала ШУ „Рит“, умањена је за 1.461,37 ha. Изузета површина углавном се састоји од вештачки подигнутих шума од стране ЈП „Србијашуме“, при чему су дуги низ година улагана значајна средства за њихово оснивање, негу и заштиту.

Највећи део обрасле површине, односно 77%, заузимају вештачки подигнути засади клонских топола, који се претежно налазе у поплавним подручјима, односно форландима река Дунав и Тамиш, док се део шума налази у насипима брањеној територији општине Палилула. Последњих деценија, ритски део шумске управе, у фрагментима и на одговарајућем станишту, успешно се пошумљава храстом лужњаком који овде показује одличне резултате.

Обнављање шума ове шумске управе углавном се врши чистим сечама и пошумљавањем сечина садњом садница клонских топола које се у ту сврху производе у сопственом расаднику шумске управе. Због оваквог начина газдовања радови који се спроводе током године су веома обимни и интензивни.

Несумњиво, ШУ „Рит“ је једна од водећих шумских управа у ЈП „Србијашуме“ по интензитету и обиму извођења радова на гајењу, нези и заштити шума. На постојећим сечинама се механизовано, углавном мулчерима, врше припреме терена за пошумљавање, на којима се у сезони садње врши вештачко обнављање садњом садница клонова тополе по систему садње бхб метара. Током 2023. године, у пролећном и јесењем делу обнављање сечина садњом је извршено на површини од 158 ha, а оснивање нових шума на 11 ha. Осим тога вршена је и попуна младих, у претходном периоду основаних засада, на површини

од 61 ha и поновна садња на 12 ha, што заједно чини 242 ha радова на бушењу рупа, садњи и осталим пратећим радовима. Током године на свим младим вештачки подигнутим засадама до 5 година старости, спроводе се мере неге и заштите, што укључује око 10 врста радова који се делом врше у сопственој режији, помоћу сопствене радне снаге и механизације, а делом услугама. Просечно годишње, радови на гајењу и заштити шума се изведу на површини од око 1.900 ha.

Поред тога што је овај начин газдовања веома интензиван и изискује велики труд, рад и посвећеност, он доноси велике изазове у остварењу планираних радова због непредвидивих

природних околности и временских прилика. Наиме, шумска управа „Рит“ се сваке године суочава са поплавама, односно изливањем река Дунав и Тамиш, самим тим и високим нивоом подземних вода, које траје и по неколико месеци, што, све заједно, онемогућује приступ шумама и утиче на извршење планова. Осим тога последњих година учестале екстремне временске непогоде изазвале су ветроломе и ветроизвале у шумама на великим површинама што је довело до поремећаја у распореду добних разреда и годишњих етата, повећања трошкова због санације оштећених шума и смањења прихода због лошије сортиментне структуре, како због недостизања зрелости за сечу, тако и због оштећења стабала услед временских непогода.

План коришћења шума за 2023. годину је реализован 95 %, тј. посечено је и израђено 40.175 m³. Радове на коришћењу шума делом врше услужници док се значајан део радова изводи сопственом радном снагом, ручно и механизовано, радом секача, харвестера и форвардера. По први пут извршена је и сеча енергетског засада који је основан пре осам година у експерименталне сврхе за намену производње биомасе. Овај засад кратке опходње и густе садње садницама две врсте клонова еуроамеричке тополе, није изискивао мере неге и заштите. На овај начин дошло је до уштеде при мерама неге, док ће тачан принос и финансијски ефекти бити сумирани након млевења посечених дрвених сортимената и премера добијене дрвене сечке.

док је део намењен лову на полигону. У току сезоне лова, од почетка октобра до краја фебруара месеца, комерцијално се организује 10 до 15 лова на фазане из вештачког узгоја. За посебне програме лова од 100, 200 или 300 пуштених фазана са укљученим ловачким доручком и ручком, стручним пратиоцима и ловачким псима, заинтересоване су, осим домаћих, често и групе страних ловаца.

Проблем који је регистрован широм наше земље, јавио се и у овом ловишту. Током 2023. године проглашена је Афричка куга свиња, а недуго затим и Авијарна инфлуенца дивљих птица због чега су наступиле забране лова што је, све заједно, утицало на бројност дивљачи у ловишту и на извршење годишњег плана лова.

Драган Раковић, мајстор инж.шумарства

Шумска управа „Рит“ газдује отвореним ловиштем „Рит“ које се простире на површини од 8.263 ha у ком су главне гајене врсте дивљачи дивља свиња, срнећа дивљач, зец и фазан. Јединственост ове шумске управе огледа се и у томе што се у оквиру ловишта налази и фазанерија у којој се вештачки производи фазанска дивљач. Фазанерија се простире на површини од 50 ha на којој се налазе објекти намењени производњи фазанских пилића, пољопривредне површине, ловачка кућа и полигон за лов фазана из вештачког узгоја. Током године произведе се око 20.000 пилића, од чега се највећи део пласира на тржиште домаћим ловачким удружењима,

Шумска педагогија – нови кораци у промоцији шумарства и заштите природе

Образовањем у средњим стручним школама и факултетима везаним за подручје рада шумарство и обрада дрвета, уочио се недостатак интересовања ученика за рад у области шумарства. Нове тековине, ИТ технологије, убрзани развој индустрије и вештачке интелигенције, одвојио је младе људе од природе. Сагледавајући изазове Средње и Западне Европе, као начине превазилажења поменутих проблема, дошло се до закључка да је шумска педагогија, као облик ваннаставне едукације ученика основних школа, можда један од начина да се повећа интересовање за област шумарства. Увођење шумске педагогије као облика наставе огледа се кроз неколико кратких курсева (практичних и теоријских) који могу служити као један од облика професионалне оријентације ученика и на тај начин помоћи родитељима, педагозима и наставницима основних школа да лакше одреде афинитете ученика и усмере их у области које су упознали. Са друге стране, то значи и квалитетнији и више заинтересован шумарски кадар у будућности.

Сама идеја шумске педагогије је потекла из земаља Средње Европе (Чешка, Словачка, Аустрија), а по први пут је тако нешто покренуто и у Србији. Управа за шуме Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде је препознала значај и подржала пројектну идеју наставника Шумарске школе под именом „Шумска педагогија – учимо о шуми“. Циљна група су били ученици седам основних школа са територије града Краљева, а пројектне активности су спроводили наставници Шумарске школе заједно са ученицима основних школа и њиховим наставницима. На пројектним активностима и радионицама су учествовали ученици основних школа: ОШ „Браћа Вилотијевић“, ОШ „Љубомирски партизани“, ОШ „Свети Сава“, ОШ „Ђура Јакшић“, ОШ „Четврти краљевачки батаљон“, ОШ „Димитрије Туцовић“ и ОШ „Живан Маричић“.

Шумарска школа из Краљева се труди да активно учествује у развоју и имплементацији шумске педагогије кроз наставне и пројектне активности, а едукација се темељи на педагошким и стручним знањима, заснованим на константном усавршавању наставника. Наставници који су учествовали у реализацији пројекта су: Зорица Радовановић, Стојана Анђелковић, Горан Бијанић, Марко Миљковић и Милан Жарковић (руководилац пројекта).

Циљеви пројекта су били:

1. Стицање знања и вештина ученика основних школа из области шумарства, екологије и заштите природе
2. Развијање свести ученика основних школа о значају очувања природе и природних ресурса Краљева и околине
3. Промоција шумарства кроз шумску педагогију као облик едукације

Пројекат је реализован кроз шест радионица у периоду од септембра до новембра 2023. године и тематски су обухватиле различите аспекте шуме: биљни свет - реализацијом радионице „Богатство биљног света“, гљиве - „Гљиве нашег краја“, животињски свет - „Трагом дивљих животиња“, значај оснивања нових шума - „Од семена до зелених грана“ и оријентацију у простору. Активности на радионичарском делу пратио је и практични рад у природном окружењу, на више локалитетета Наставно-научне базе Гоч - Гвоздац. Подршку у извођењу радионичарског дела пружили су и ученици Шумарске школе, кроз различите облике вршњачке едукације. Завршна радионица је одржана у амфитеатру Шумарске школе, где су ученици самостално справљали чајне мешавине и на тај начин направили јединствени „Шумарски чај“. По завршетку радионице ученицима и наставницима основних школа додељени су сертификати и захвалнице за учешће у пројекту. У радионицама је учествовало преко 50 ученика основних школа са њиховим наставницима.

Пројектне активности

Активности на пројекту су замишљене као омнибус радионица различитог карактера. Све радионице састојале су се из предавачког дела, након чега је наставник, као модератор водио ученике кроз различите задатке до лакше спознаје и стицања нових знања из области шумарства. Модератори радионица (наставници), су имали помоћ ученика Шумарске школе, који су на најбољи начин уводили ученике основних школа у свет шумарства, кроз различите облике вршњачке едукације. Прве четири радионице су одржане у просторијама Шумарске школе по следећој динамици:

- „Биљно благо“ - Радионица је осмишљена тако да се ученици упознају са дендрофлором, која има доминантни утицај у шумском екосистему. За ученике је припремљен материјал на којем су показане поједине карактеристике дендрофлоре и на које треба обратити пажњу, како би успешно извршили детерминацију биљака. У другом делу радионице ученици су учествовали у детерминаци четинарских и лишћарских врста, на основу изгледа листова и плодова и успешно реализовали радне задатке. На радионици је учествовало 27 ученика и 4 наставника основних школа. Модератор радионице је била Стојана Анђелковић, дипл. инж. шумарства.

- „Гљиве мог краја“ - Радионица се састојала из два дела и одржана је у просторијама Шумарске школе. У првом делу радионице је одржано предавање како би ученици могли да се упознају са основним врстама јестивих и отровних гљива које се јављају у нашим шумама, да сазнају основна правила о сакупљању гљива и упознају се са опремом и прибором који је неопходан за сакупљање гљива. У другом делу радионице ученицима су подељени радни задаци са фотографијама гљива које је требало да детерминишу. Детерминација је вршена на основу кључа, а гљиве је требало издвојити у групе јестивих и отровних. Ученици су успешно реализовали радне задатке. На радионици је учествовало 26 ученика и 4 наставника основних школа. Модератор радионице је била Зорица Стевановић, дипл. инж. шумарства.

- „Трагом дивљих животиња“ - Ученици су током радионице имали прилику да се упознају са неким значајним врстама дивљих животиња које живе у шумама Србије. Ученицима је указано на то како да на индиректан начин препознају животињске врсте у шуми преко трагова и начина оглашавања, а показатељ усвојених знања су били успешно урађени

радни задаци препознавања животиња помоћу трагова и звукова. Након завршене радионице, ученици су са наставницима обишли „Кабинет за ловство и рибарство“, издвојени наставни објекат у Шумарској школи који служи као вежбаоница. На радионици је учествовало 28 ученика и 4 наставника основних школа. Модератор радионице је био Милан Жарковић, мастер. инж. шумарства.

- „Од семена до зелених грана“ - Радионица се састојала из два дела. У оквиру првог дела радионице, који је одржан у просторијама Шумарске школе, ученицима су представљене су особине шумског семена, начин сакупљања, чувања и сетве семена, као и начини садње садница. По завршеном првом делу радионице, у школском дворишту је на припремљеној површини, изведена показна вежба правилног начина сетве семена, након чега су ученици самостално посејали семе хрста лужњака. На крају радионице, заједнички су засадили садницу хрста лужњака у арборетуму школе. На радионици је учествовало 23 ученика и 4 наставника основних школа. Модератор радионице је био Марко Миљковић, дипл. инж. шумарства.

дионице, заједнички су засадили садницу хрста лужњака у арборетуму школе. На радионици је учествовало 23 ученика и 4 наставника основних школа. Модератор радионице је био Марко Миљковић, дипл. инж. шумарства.

- Пета радионица је одржана у Наставној бази Шумарског факултета на Гочу. Ученици су теоријска знања о дрвећу, приземној флори, гљивама, дивљим животињама, производњи садног материјала могли практично да примене препознајући дрвеће, гљиве, трагове животиња. Један део радионице је био везан за упознавање ученика са техникама садње, па је тако свако од ученика имао прилику да се опроба у садњи садница црног бора, када је засађено 60 садница црног бора (*Pinus nigra*). Наставак радионице је био везан за оријентацију у простору. Ученици су се упознали са основама оријентације у простору, коришћењем карте и бусоле. По завршеним активностима, заложена је ватра и ученици су спремали „шумарски доручак“. На радионици је учествовало 30 ученика и 5 наставника основних школа. Модератор ове радионице је био наставник Горан Бијанић, дипл. инж. шумарства.

- На завршној радионици ученици су од прикупљеног материјала припремали чајне мешавине (назване „Шумарски чај“) и паковали у припремљене кесиче, које су понели кући. Том приликом су им додељени сертификати о успешно савладаном програму радионица. Као резултат евалуације пројекта, урађени су постери и брошура: „Шумска педагогија – учимо о шуми“ који су подељени школама – учесницима радионица. Општи закључак је да се шумска педагогија, као облик наставе и едукације ученика, показала као добра основа за упознавање ученика са шумом и шумским благом Србије, што су показали ученици, али и њихови наставници који су активно учествовали у пројектним активностима.

Милан Жарковић, мастер инж. шумарства

Учешће ЈП „Србијашуме“ на Међународном сајму лова и риболова у Салзбургу

На 34. издању међународног сајма лова и риболова „Hohe Jagd & Fischerei“ у Салзбургу, 2024. године, ЈП „Србијашуме“ је традиционално, по седми пут узело учешће и представило своју ловнотуристичку понуду на највећем сајму ове врсте у алпском подручју и другом по величини у Европи.

Током четири сајамска дана (22.02. – 25.02.2024. год.) било је 620 излагача из више од 40 земаља Европе, Африке, Азије, Јужне и Северне Америке. Они су презентовали своје производе и услуге, опрему за лов и риболов, одећу и обућу, оптичке уређаје и оружје, теренска возила, као и путовања и активности у природи, укључујући ловно-туристичке аранжмане.

Бројне ловнотуристичке агенције и ловци су на штанду ЈП „Србијашуме“ изразили интересовање за групни лов дивље свиње, лов јелена европског, срндаћа и дивокозе високе трофејне вредности, као и за лов ситне дивљачи. Посебно велико интересовање ловаца је изражено за лов вука у нашим ловиштима. У даљој комуникацији са ловнотуристичким агенцијама које се баве посредовањем у продаји ловних аранжмана, очекујемо склапање уговора о субагентури, а тиме и повећани број страних ловаца туриста у нашим ловиштима. Ова понуда је посебно промовисана одговарајућим промотивним материјалима и филмовима сниманим у ловиштима ЈП „Србијашуме“, који су привукли пажњу бројних потенцијалних ловаца.

Поред тога, битно је истаћи да је штанд ЈП „Србијашуме“ посетио и генерални директор ЈП „Србијашуме“, Игор Брауновић, са својим сарадницима.

Ни ове године нису изостали многобројни пратећи догађаји који су привукли пажњу посетилаца. Такмичење у рици јелена и стрелаштву, разговори са еминентним стручњацима из света лова, демонстрација вештине ловачких

паса и пребогата понуда ловачке литературе су препознатљива обележја овог окупљања европских ловаца.

Изложба теренских возила, ловачке опреме, риболовачког прибора, природних и биљних производа, као и прилика да се испроба опрема и техника, али и разноврсна понуда хране и пића, чине да посетиоци уживају у времену проведеном у 10 сајамски хала и 35.000m² сајамског простора.

др Предраг Главоњић, дил. инж. шум.

Кошутњак богатији за 1500 садница

У децембру 2023. године и јануару 2024. године, на подручју Кошутњака, посађено је укупно 1500 садница аутохтоних хрстова: медунца и китњака и шумских воћкарица: дивље крушке и дивље трешње.

Саднице су наменски произведене током реализације пројекта „Идентификација и мониторинг генофонда ретких, рањивих и угрожених врста биљака СП „Шума Кошутњак“, чији је наручилац Секретаријат за заштиту животне средине града Београда, а реализатор Универзитет у Београду – Шумарски факултет. Саднице

су посађене на површинама којим газдује ЈП „Србијашуме“, уз техничко – логистичку и оперативну – стручну подршку овог Предузећа. У садњи су учествовали представници Шумарског факултета, Јавног Предузећа за газдовање шумама „Србијашуме“, као и волонтери акције „Засади ДРВО“ чији је ЈП „Србијашуме“ институционални партнер.

Циљ пројекта је био да се идентификују, опишу, георефернцирају и картирају ретке, рањиве и угрожене биљне врсте, на подручју споменика природе „Шума Кошутњак“, као основа за њихов мониторинг, конзервацију и одрживо коришћење. За одабир циљних врста дрвећа, које су укључене у процес конзервационог стратешког планирања, примењени су критеријум угрожености, репрезентативности (харизматичности) и научни критеријум. На основу наведених критеријума, издвојене су аутохтони хрстови и шумске воћкарице као циљне врсте за чији генофонд је дефинисана стратегија генетичке конзервације).

Хрстови на подручју СП „Шума Кошутњак“ представљају остатке некадашњих примарних заједница чија сукцесија је у току. Због присуства великог броја старијих стабала изданачког порекла и умањене виталности, врло слабог природног подмлађивања и антропогеног притиска, аутохтони хрстови на

овом подручју могу се сматрати врстама које су под ризиком или су рањиве врсте. Поред аутохтоних хрстова, посебна пажња посвећена је и генофонду шумских воћкарица које значајно доприносе биодиверзитету овог подручја.

Унутар евидентираног генофонда медунца, китњака, дивље крушке и дивље трешње селекционисана су материнска стабла са којих је сакупљено семе од кога су, на нивоу линија полусродка, произведене саднице у расаднику Шумарског факултета. Од ових садница основани су тестови потомства као вид *ex situ* конзервације дела генофонда ових врста.

ЈП „Србијашуме“ на Међународном сајму хортикултуре

На Београдском сајму од 04. до 07. априла, одржан је 29. Међународни сајам хортикултуре под слоганом „Башта у срцу града“.

Сајам се традиционално организује са првим весницима пролећа, почетком априла месеца.

Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Србије је покровитељ и један од најактивнијих учесника и мотиватора ове манифестације, а овогодишњи сајам свечано је отворила Милица Ђурђевић, државни секретар у овом министарству.

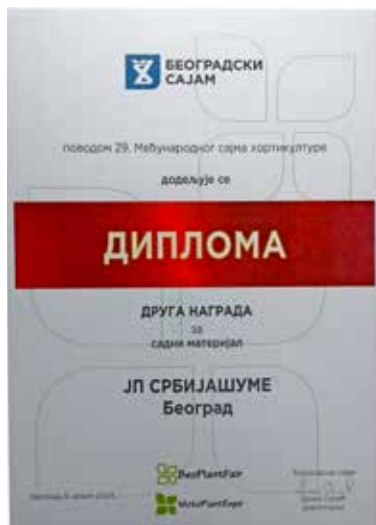

„Задовољство је видети да излагачи долазе из целе Србије, да се манифестација употпуњава и додатним садржајима и изложбама као и да је број излагача расте из године у годину. Ово је прилика да се окупимо и прославимо лепоту, разноврсност и важност хортикултуре у нашим животима.

Ђурђевић је истакла да је хортикултура више од садње цвећа и украсног биља, јер је спој уметности, науке и страсти. Кроз хортикултуру стварамо оазе мира и инспиришемо се лепотама природе и оплемењујемо простор у коме живимо.

– Ова манифестација, познатија под називом „Башта у срцу града“ је једна од најзначајнијих у овој области и тиме је задовољство министарства веће што може да је подржи и помогне наступ излагача. Можда је овај сајам прилика за неке од излагача да иступе из својих локалних оквира и да пласирају своје производе на неким новим тржиштима, као и прилика да се у наредној години појаве на међународном тржишту. Наша подршка је симбол наше посвећености, промоцији одрживе пољопривреде и бриге о животној средини. Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде ће увек подржати овакве манифестације, јер су оне најбоља промоција српске пољопривреде и српских производа, навела је Ђурђевић.

ЈП „Србијашуме“ је и ове године узело учешће на Међународном сајму хортикултуре, у хали 2, ниво А.

Штанд ЈП „Србијашуме“, посебно уређен, привукао је пажњу многих посетилаца сајма. Изложен је ефектан хортикултурни материјал из наших расадника: листопадно шибље, нижи и средње високи четинари./ Thuja sp., Taxus sp., Pinus sp., Picea sp., Chamaecyparis sp., Berberis sp., Lonicera sp.,

У веома јакој конкуренцији ЈП „Србијашуме“ је добитник друге награде за хортикултурни садни материјал и треће награде за најбољи дизајн штанда.

Чувар заштићеног подручја и најбољи промотер Парка природе „Стара планина“

Ову страницу посветили смо Небојши Видојковићу, једном од најбољих чувара заштићеног подручја и Парка природе „Стара планина“, које је у саставу ШГ „Бољевац“.

Небојша, поред одговорног и савесног чувања Парка природе „Стара планина“, ти си укључен у велики број активности. Реци нам нешто о себи, од када радиш као чувар Парка природе и како стижеш да ускладиш све активности ?

„Рођен сам 1981. године у Књажевцу. У радном односу сам од августа 2000. године. Најпре сам радио као манипулант на радилишту, а затим врло брзо постао пословођа у шумарству пуних девет година. Након тога добио сам радно место референта за приватне шуме и заштиту животне средине, а касније сам почео да радим у радној јединици „Парк природе Стара планина“ као чувар Парка природе.

Посао чувара природе је врло динамичан и дефинитивно сам се пронашао у њему. Радим на разним пословима, највише времена посвећујем праћењу активности посетилаца заштићеног подручја, пратим градњу, реконструкцију и доградњу објеката, пратим коришћење и стање шума, коришћење минералних сировина, коришћење флоре и фауне, пружам помоћ и сарађујем са локалним становништвом. Пратим спорт, рекреацију, туризам, лов и риболов, уређење простора, одржавање чистоће, управљање отпадом и дивљим депонијама и многобројне активности које су предвиђене Правилником о унутрашњем реду и чуварској служби, као и планом управљања парка природе „Стара планина“. Трудим се да промовишем и унапређујем заштићено подручје, на најбољи могући начин. Тренутно радим и на ски центру, где је највећи проток туриста и највећа дешавања у заштићеном подручју.

Промоција и презентација заштићеног подручја ми је омиљени део, јер преко фотографија природе и атрактивних видео формата на друштвеним мрежама преносим људима важне поруке о еколошкој освешћености, инспиришем и подстичем све генерације на акцију, ширећи свест о кључним темама

које се тичу свих нас, а битне су за очување природе и животне средине. Кроз свој рад на јачању еколошке свести и промовисању заштите животне средине, трудим се да подстакнем позитивне промене. Једноставно желим свет где људи живе у складу са природом и верујем да сваки појединац својим малим поступцима може допринети стварању бољег света и оставити га бољим него што га је затекао.

Од хобија бих издвојио планинарење којим се бавим 28 година, то је љубав из средње школе. Активни сам члан и један од оснивача планинарског друштва „Бабин зуб“ из Књажевца. Активни члан спелеолошког клуба САИС који се бави картирањем, мапирањем и истраживањем спелеолошких објеката на подручју источне Србије и шире. Клуб има велики успех у раду и откривању нових спелео објеката који још увек нису познати јавности. Сарадник сам етно збирке „Јарам“, сарадник хуманитарне организације „Колевка“ са којим смо радили хуманитарне акције по старопланинским селима. Члан сам добровољног ватрогасног клуба у Књажевцу при сектору за ванредне ситуације који помаже при локализацији пожара, проналажењу залуталих

туриста, планинара, стојимо на услузи мештанима на територији општине Књажевац и шире.

Већ седам година имам сарадњу са филмским продукцијама. Самим довођењем филмских екипа и преко медија промовишем заштићено подручје ПП „Стара планина“. Сарадњу са продукцијама имам тако сто вршим припреме за снимање филмова и серија. Учествујем у проналажењу и одабиру локација за снимање, проналазим реквизите и статисте за снимање. У недостатку статиста и сам статирам ако је потребно.

Од страних продукција најуспешнија сарадња је била са Netflix-ом и Bollywood-ом, имам сарадњу са преко 20 домаћих продукција. Захваљујући својој презентацији на друштвеним мрежама Netflix-ом довео сам Bear Grilsa на Стару планину, који је снимио је једну од многобројних авантура баш на Бабином зубу.

То је додатно привукло туристе из целог света да посете Бабин зуб. Преко Bollywooda радимо са индијцима филмове и серије на Старој планини. Снимали смо индијске блокбастере „Uri“ и „Victori“ са најпознатијим индијским глумцима. Са домаћим продукцијама снимали „Јужни ветар“, „Траг дивљачи“, „Оче наш“, „Краљ петар први“, „Време смрти“, „Време зла“, као и многобројне рекламе за светске брендове. Искрено ни сам не знам колико пројеката је било у којима сам учествовао.

Највише се обрадујем снимању путописа јер се преко њих живописније осликавају природне лепоте Старе планине. Од путописних серијала уживам у снимању са пријатељима као што су Јован Мемедовић и Бошко Козарски. Толико смо емисија снимали да више немамо пословну сарадњу већ је то прерасло у једно дивно пријатељство и дружење. Осам серијала емисије „Сасвим природно“ од којих су два новогодишња специјала достигли највећи рејтинг гледаности. А са Бошком смо снимали шест емисија из серијала Култура за Балкан трип телевизију и емисије „Оаза“ које се приказују на Ековизији, првој Српској телевизији о екологији.

Мој авантуристички дух препознала је и Маша Мемедовић па је често мој гост на Старој планини. Дугогодишње пријатељство са њом и њеним супругом, своди се на авантуристичка путовања по селима, упознавање са проблемима локалаца, камповања, купања по старопланинским водопадима и рекама. Спајамо лепо и корисно и трудимо се да омладину приближимо природи.

Маша је своје знање монтажерке спојила креирањем садржаја на друштвеним мрежама, где упућује важне поруке младима попут циркуларне економије и еколошке освешћености, ширећи свест о темама које су битне и тичу се свих нас. За бољи свет око нас Маша посебно истиче допринос невидљивих хероја који се континуирано залажу за нашу добробит. На овај начин их чини видљивим, дајући им простор на свим каналима друштвених мрежа. У оквиру ХОНОР компаније која слави допринос невидљивих хероја, Маша истиче свог личног хероја Небојшу Видојковића, чувара парка природе Стара планина, од кога је научила важну лекцију: „Што смо бољи према природи, то ће она бити према нама“.

Небојша, хвала најлепше на разговору. Искрено било ми је велико задовољство да те слушам. Фасцинирана сам твојом причом, твојом огромном енергијом и посвећеношћу природи. Твој начин рада и многобројне активности о којима си говорио, треба свакако да буду пример свима нама. Лекцију и слоган који је Маша научила од свог личног хероја Небојше, треба да науче сви грађани Србије.

„Што смо бољи према природи, то ће она бити боља према нама“.

Регионални центар за таленте Београд 2000 - 2024

Разговарали смо са Николом Срзентићем, човеком који годинама препознаје талентовану децу и коме је друга кућа Регионални центар за таленте Београд.

„Циљеви и задаци Центра су да се обезбеде максимални услови за напредак и усавршавање сваког појединца, у научним областима за које показују посебно интересовање. Талентованој и надареној школској популацији се не посвећује довољна пажња и школа као образовна институција није у могућности да им посвети посебну пажњу.“

Са друге стране родитељи из више разлога нису увек у могућности да посвете време за рад са таквом децом, којима је то изузетно потребно. И управо из тих разлога Центар је место где се они осећају сигурно, уважено, опуштено и где они постижу изузетне резултате али и оно што је најважније проналазе себе.

Полазници Центра су скуп деце са посебним интересовањима, са истакнутом жељом и вољом за стицањем нових знања. Сваки тренутак проведен у таквом окружењу је изузетно користан за сваког појединца, а размена искустава, идеја, сазнања, резултата у истраживањима даје додатан мотив сваком детету да напредује. Атмосфера у Центру је радна, без великих пресија и оно што је најважније уважава се мишљење сваког појединца што најбоље потврђује изјава полазника „Центар је место на коме можеш да кажеш шта мислиш, а да те људи не гледају запањено“.

Свим полазницима Центра је добро позната крилатица коју им на сваком виђењу понављам, а која је свакако порука свим младим људима „За сваки успех у било којој области неопходна су три услова и то: први упорност, други упорност и трећи упорност“.

Малци генијалци су будућност Србије, а веома је важно њихову талентованост и знање препознати на време и усмерити га у одговарајућем правцу.

Београд је град који је изнедрио небројано велики број генијалаца и људи који су остали упамћени по својој генијалности и свему ономе што су урадили како за Београд, тако и за Србију. У данашња времена та традиција је настављена и свакога дана се у престоници сазна за још којег генијалца, за још које дете које креће на пут спознаје своје генијалности.

Малци генијалци су будућност Србије, а веома је важно њихову талентованост и знање препознати на време и усмерити га у одговарајућем правцу. Нису сва деца иста у својој генијалности, али је свако од њих посебно и треба му се посветити и пружити му подршку да не одустане од онога што зна и уме већ да то развија.

Рад центра за таленте омогућава ученицима: Обогаћивање знања, Израда истраживачких радова, Менторство, Упознавање друге даровите деце, Упознавање стручњака у областима које ученике занимају, Посете научним институцијама, Сагласно је са образовним потребама даровитих ученика, Домаћа и међународна такмичења, Бенефиције полазника центра за таленте.

Није лако препознати таленат у детету, а још је тежи посао усмерити га, ипак Николи Срзентићу обоје иде лако и баш како треба. Онако како је најбоље за генијално дете. Николу Срзентића питали смо како он то препознаје талентовану децу, у чему је ту тајна, да ли можемо и ми да препознамо то тако лако као он. Наравно, није то баш тако лако како смо можда помислили у први мах.

„Моје лично мишљење, поткрепљено дугогодишњим радом у Центру је да је свако дете талентовано у некој области, али да тај таленат треба на време открити и даље неговати. Захваљујући тиму психолога са дугогодишњим искуством у раду са талентованим ученицима ангажованих за процес идентификације, тај први степен у раду функционише беспрекорно.“

Како сам објашњава, идеја водила му је одувек било то да сваком детету треба обезбедити услове за напредак и усавршавање у областима за коју се интересује и управо он и његове колеге у Центру то и раде. Центар место где се они осећају сигурно, уважено, опуштено и где они постижу изузетне резултате али и оно што је најважније проналазе себе. Јер како би психолози рекли два најтежа избора у животу су: „пронаћи жељено занимање у складу

са својим способностима“ и „пронаћи адекватног партнера са којим ћемо имати висок степен слагања, поштовања и разумевања“. Изузетно је важно осигурати ефектну едукативну подршку надареним ученицима – објашњава Никола Срзентић.

Таци који су полазници Центра испричали су нам да највише воле да долазе на часове и друже се и слушају приче Николе Срзентића. Омиљен је међу децом, а они његове савете слушају као да су им их дали сами родитељи. Са осмехом на лицу деца кажу да професора Срзентића највише воле од свих.

ЦЕНТАР ЈЕ ОРГАНИЗАТОР ДОМАЋИХ И МЕЂУНАРОДНИХ ТАКМИЧЕЊА И ОЛИМПИЈАДЕ ЗНАЊА

Поред основних активности центар организује:

Летње научне кампове на Копаонику, Зимске школе, Научне радионице за ученике 3 до 6 разреда основних школа, Семинаре, Рад психолошког саветовалишта, Радионице јавног наступа, у циљу припреме полазника за међународна такмичења, првенствено за презентације истраживачких радова, Национална олимпијада одрживог развоја и заштите животне средине је такмичење ученика основних и средњих школа. На овом такмичењу могу да учествују сви заинтересовани ученици основних и средњих школа. Национална олимпијада одрживог развоја и заштите животне средине је појединачно такмичење. Правила, смернице и начин спровођења такмичења је у складу са Светском олимпијадом одрживог развоја и заштите животне средине. Пријаве за учешће на Националној олимпијади одрживог развоја и заштите животне средине је поднесе се искључиво електронском пријавом, која се налази на сајту: www.centarzatalente.com.

Узрастне категорије: Ученици V и VI разреда Основних школа; Ученици VII и VIII разреда Основних школа и Ученици свих разреда Средњих школа.

Такмичење се спроводи на ЧЕТИРИ нивоа: ШКОЛСКИ НИВО ТАКМИЧЕЊА; ОПШТИНСКИ НИВО ТАКМИЧЕЊА; РЕГИОНАЛНИ НИВО ТАКМИЧЕЊА и РЕПУБЛИЧКИ НИВО ТАКМИЧЕЊА.

Мисија Олимпијаде

- Да ученици развијају своја знања и вештине како би користили друштву и побољшали услове живота.
- Да инспирише следеће генерације великих умова да постану лидери у науци и иновацијама,
- Да ученици негују свеобухватне способности укључујући самопоуздање, комуникацију и лидерство.
- Да ученици студиозно приступају решавању проблема у области одрживог развоја и заштите животне средине
- Да ученици презентују своје ставове и резултате истраживања за решавање проблема у области одрживог развоја и заштите животне средине
- Да ученици дају конкретне предлоге (решенја) проблема у области одрживог развоја и заштите животне средине.

V и VI разред Основних школа:

1. Потенцијали урбаних башта,
2. Чист и здрав ваздух и зими – како ?
3. Рециклажа отпада нам помаже да сачувамо природне ресурсе

VII и VIII разред Основних школа:

1. Декарбонизација – како смањити емисију CO2 у атмосфери,
2. Урбане средине као оазе биодиверзитета – могућност или не ?
3. Отпад као извор обновљиве енергије

Обележен јубилеј компаније и часописа „Борба“

Девојчица анђеоског гласа Павлина добила најпрестижније признање

Недавно смо у Дому Војске Србије присуствовали прослави јубилеја -102 године постојања имена „Борба“ и четири године излажења истоименог часописа. Овим поводом, уприличена је свечана академија којој су присуствовали министар информисања и телекомуникација Михаило Јовановић, представници Министарства културе, града Београда, представници медија, верских заједница и многи људи из јавног, привредног и политичког живота. Присутнима се на самом почетку обратио министар информисања и телекомуникација, Михаило Јовановић, који је искористио прилику да истакне значај „Борбе“ и честита изузетно важан јубилеј постојања чувеног имена „Борба“ подсетивши да је као дневни лист била колевка домаћег журнализма, а излазећи 80 година из зграде на Тргу Николе Пашића, на чијем врху је натпис са њеним именом, „Борба“ постала и један од симбо-

ла Београда. Јовановић је истакао виталну важност очувања штампаних издања, као последњих бастиона великих имена колумни и коментара, и додао да „Борба“ данас држи висок ниво професионализма, поткован неговањем правих вредности.

Да је „Борба“ излазила и током Другог светског рата на подручју Ужичке Републике, а од 1944. у ослобођеном Београду, присутне је подсетио директор и главни уредник часописа „Борба“, Андрија Јоргић. Он је истакао улогу листа, као симбола борбе против фашизма, као и како је еволуирао до данашњег статуса симбола борбе за културу, коју чини часопис, за који данас пишу младе снаге, којима је пожелео да буду коректни новинари и да израсту у добре и племените људе.

Свечаност је обogaћена приказивањем документарног филма „Борба - име које живот значи“. Филм је представио историју листа, његову улогу у различитим периодима српске историје и његову трансформацију кроз време.

У наставку свечаности уручена су и заслужена признања установама и појединцима, који су дали изузетан допринос у различитим областима друштвеног живота као што су култура, традиција, хуманитарни рад и друге активности. Међу добитницима, нашли су се Универзитетска библиотека Светозар Марковић, Културни центар Ниш, Хуманитарна организација Срби за Србе, Музеј Козаре из Приједора, Српско културно друштво Марибор, Општина Врњачка Бања, Туристичка организације Крагујевца, Музеј Николе Тесле, Мина Мијаиловић, Биљана Шахримањан Обрадовић и породица Велимира Бате Живојиновића поводом заједничке организације изложбе о чувеном глумцу. Плакете су добили и Данијела Вујичић, Бранко Бојовић –Бане Саншајн, компанија Новости, РТВ Студио Б, Ало медиа систем, портал Република, Дунав телевизија, Радио Косовска Митровица, телевизија Мост, Радио-телевизија Републике Српске, емисија Јутро телевизије Прва, емисија Јутро са душом телевизије Пинк. Признање за најбољег радника „Борбе“ отишло је у руке Браниславу Ерцеговцу. Свакако, најјачи утисак на свечаној академији оставила је Павлина Радовановић, добитница најпрестижнијег признања „Борбе“ под називом „за најборбенију“ ове године. Девојчица са великим срцем и анђеоским гласом Павлина Радовановић из Ораховца. Она осваја срца људи широм Србије, пева родољубиве и етно песме о косовском јунацима и о месту одакле потиче.

Павлина Радовановић, мала уметница великог срца родом је из Ораховца, где и данас живи са породицом. Девојчица за коју многи кажу да представља глас свих Срба на Косову и Метохији.

Упркос томе што живе на свега 400 квадратних метара слободне територије, омеђени жицом, истиче да су Ораховац и Косово „њено срце“ и да, колико ког било тешко, никада неће напустити родни крај.

Да је, пре свега, велики хуманитарац и родољуб, говори чињеница да приходе од готово сваког концерта и наступа усмерава цркви у Ораховцу, али и другим црквама и манастирима, као и породицама које немају кров над главом. Први професионални солистички концерт “Најлепше песме са Косова и Метохије“ одржала је 22. маја у Коларчевој задужбини у Београду, за који каже да јој је посебно остао у сећању, а поред Србије и региона, наступала је и у Москви.

Павлини Радовановић, желимо убудуће много лепих концерата, успеха и среће, а компанији и часопису „Борба“ још много значајних и великих јубилеја.

ОШ „Бранко Радичевић“ - Велика Моштаница Наставница Љиљана за пример

На ободу града Београда, на општини Чукарица, у прелепом насељу Велика Моштаница, налази се Основна школа „Бранко Радичевић“, основана давне 1846. године.

Од тада па до данас школа је мењала свој назив, изглед и величину, као и број ђака. Светолик Ранковић, наш познати књижевник, родио се и одрастао у Великој Моштаници. Овде су стасале и образовале се генерације квалитетних, паметних младих људи различитих профила. Осим знања и пријатељства, школа негује традицију, чува прошлост и изнад свега се бави заштитом природе.

Свако дрво широких крошњи и дебелих стабала, у пространом школском дворишту чува многе дечије тајне, дом је птицама и веверицама и склониште током ледених и хладних зимских дана.

Како нам је рекла наставница Љиљана Бошковић, еколошка секција школе, коју она води, према свом програму рада, планира и реализује различите активности у школи и околини.

Сам географски положај Моштанице је веома повољан, а брдовити терен и надморска висина пружају право шумско богатство. Управо део Липовачке шуме простире се значајном површином близу школе, те се чланови еколошке секције са својом наставницом често могу срести у шуми у обиласку, разгледању или некој другој планираној активности. Кроз Моштаницу протиче мала моштаничка река Дољаница, која је окружена целим својим током богатим листопадним шумама и ливадама. Како је само пар километара удаљена од школе, за ову секцију је права оаза!

Секција прати све значајне датуме везане за планету земљу, чување и заштиту животне средине, заштиту шума и река. У холловима школе на паноима се могу наћи радови на све ове значајне теме.

Ученици млађих разреда са својим учитељима, кроз часове амбијенталне наставе, затим наставе у природи и кроз редовну наставу, још од првог разреда се едукују у еколошком смеру.

Недавно су Основну школу „Бранко Радичевић“ у Великој Моштаници посетили представници ЈП „Србијашуме“ који су одржали час едукације ученицима четвртог разреда. Утисци наших колега, посебно главног едукатора Тијане Лаловић су веома импресивни, јер су деца показала велико интересовање и знање за теме из области заштите животне средине. На велико изненађење свих присутних, ученик са посебним потребама је први пут сарађивао и узео учешће у разним сегментима предавања на своју иницијативу.

Представници ЈП „Србијашуме“ су изразили посебно одушевљење васпитно - образовним приступом наставнице према деци, што је данас реткост.

Како нам је рекла наставница Љиља: „Доступни садржаји дати редовним планом и програмом рада, ширина и стручност приликом избора филмова, а највише излети и екскурзије пружају могућност развоја љубави према природи и екологији. У еколошкој секцији смо прихватили слоган, као у песми „Седи дрво“ Јована Јовановића Змаја „ГДЕ ГОД НАЂЕШ ЗГОДНО МЕСТО ТУ ДРВО ПОСАДИ“.

Корелација и повезаност наставних предмета у школи нам пружа велику могућност усмеравања ка развоју еколошке свести и значајних тема: „Млади горани“, „Шума у пролеће“, „Боравак у природи“

Ученици наше школе редовно учествују у организацији сакупљања старе хартије, пластичних

флаша и лименки. Највећу сарадњу остварујемо са фабриком картона са Умке, Еко Стар Пак, а новчана средства од ових акција уплаћујемо у хуманиране сврхе! Акције се организују обично два пута у току полугодишта“.

Захваљујемо се најлепше наставници разредне наставе Љиљани Бошковић на дивном разговору. Фасцинирани смо свим активностима о којима нам је говорила. Ипак, најјачи утисак који је на нас оставила је свакако њена велика посвећеност деци и огромна љубав према сваком ученику ове школе.

IN MEMORIAM

Раде Ивић 10.02.1964 – 17. 03. 2024.

После краће и тешке болести, напустио нас је наш колега Раде Ивић, дипломирани инжењер шумарства, запослен на пословима реверног инжењера у Шумској управи Куршумлија.

Био је наш друг, пријатељ, врстан инжењер, човек са великим срцем и душом. С правом можемо рећи да смо га волели као и његова породица.

Понекад смо били и љути на њега зато што је у свом хедонизму знао да претера, али сада знамо да је то био његов приватни пут и то морамо поштовати, ма колико нам било тешко.

Драги Наш Раде, хвала ти за све године проживљене са тобом, за све лепе успомене, за сваки широк осмех, искрену реч, за сваки савет. Хвала ти и за несебичност по којој си био препознатљив и због које смо те волели. Недостајаћеш нам друже наш. Нека твоја душа нађе мир и спокој и нека ти је вечна слава.

Колеге ШГ „Тојлица“ Куршумлија

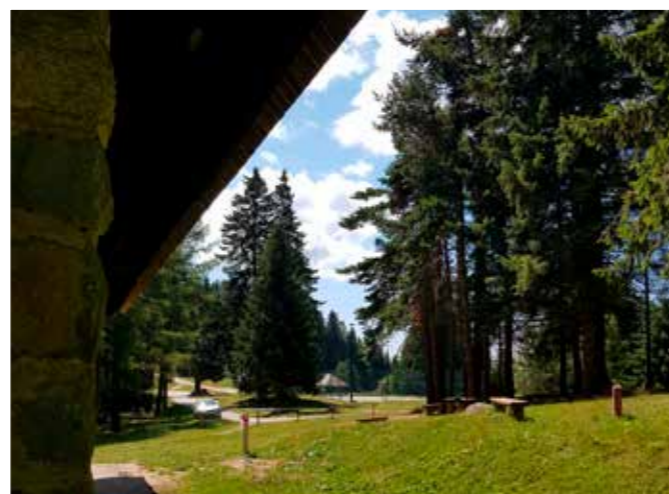

АПАРТМАНИ „ШУМАРСТВО“ КОПАОНИК

www.turizamsrbijasume.rs

Цене су по студију дневно за наведени број особа.

ШУМСКА КУЋА 1	Студио за 4 особе	НА	Од 05.05-24.11.2024.
			4.000,00
ШУМСКА КУЋА 2 и ШУМСКА КУЋА 3	Студио за 3 особе	НА	3.000,00
	Студио за 2 особе		2.500,00

СПЕЦИЈАЛНИ ПОПУСТ ЗА ЗАПОСЛЕНЕ У ЈП СРБИЈАШУМЕ ЗА ПОНУДУ ХОТЕЛА У ЧАЊУ

Avia
APART HOTEL
ЧАЊ

ТУРИСТИЧКА АГЕНЦИЈА

Бул. Михајла Пупина 113,
011-6128-304,6128-306

Његошева 44, 011-244-09-08

ПЕРИОД	ПОЛУ ПАНСИОН ПО ОСОБИ ПО ДАНУ
31.05-10.06	35€
10.06-20.06	40€
20.06-30.06	40€
30.06-10.07	45€
10.07-20.07	48€
20.07-30.07	48€
30.07-09.08	48€
09.08-19.08	48€
19.08-29.08	48€
29.08-08.09	45€
08.09-18.09	40€
18.09-28.09	35€

ЛЕТО 2023.

- ГРЧКА – АПАРТМАНСКИ И ХОТЕЛСКИ СМЕШТАЈ
- ЕГИПАТ
- ТУРСКА
- ЦРНА ГОРА
- КИПАР
- ТУНИС
- ШПАНИЈА
- ИТАЛИЈА....

• ЛЕТО У СРБИЈИ

Копаноник, Златибор, Тара, Сокобања, Врњачка бања....

- **WELLNESS & SPA** – Србија, Мађарска, Словенија

• ЛЕТО У ЕВРОПСКИМ ГРАДОВИМА:

Праг, Истанбул, Милано, Венеција, Рим, Будимпешта, Беч....

- **АВИО КАРТЕ ЗА ЦЕО СВЕТ** ✈️

МОГУЋНОСТ ПЛАЋАЊА НА РАТЕ СВИХ АРАНЖМАНА ПУТЕМ АДМИНИСТРАТИВНЕ ЗАБРАНЕ ДО 15.12.2024.

